

TARSUS KÖYLÜ GARAJI MEZARI BULUNTULARI

Figen YURTSEVEN

Anahtar Kelimeler: Tarsus Müzesi • mezar odası • cam • pişmiş toprak • lahit

Keywords: Tarsus Museum • tomb • Glass • terra cotta • Sarkophage

Özet:

1993 yılında Tarsus Müze Müdürlüğü tarafından, Tarsus'da Köylü Garajı mevkiinde yapılan kurtarma kazısında taş bir mezar odası saptanır. Tarsus'a yeni bir Emniyet Müdürlüğü binası yapılırken, temel atma sırasında mezara rastlanır. Burada yapılan kurtarma çalışmaları sırasında mezar ve buluntuların belgelenememiş ve mezarın da fotoğrafları çekilememiştir. Günümüzde görülen rektagonal taş örgülü bir mezar odasıdır. Oda, dikdörtgen planlı ve üzeri tonoz örtülüdür.

Söz konusu mezarda bulunan toplam altmış adet eser, Tarsus Müzesi koleksiyonundadır. Bunlar pişmiş toprak, cam ve bronz buluntulardır. Mezardan ele geçen buluntuların çoğunluğu cam eserlerden oluşmaktadır ve bunlar *unguentarium*'lar, minyatür parfüm şişeleri, bir tane hurma biçimli şişe, silindirik şişe ve bardak örneklerinden oluşur. Pişmiş toprak *unguentarium*, vazo ve çömlekler, bronz tek kulplu sürahi ve *patera* diğer buluntulardır.

M.S. 1.-2. yüzyıla ait buluntular veren mezar, o döneme ait Tarsus'ta kullanımda olan cam, pişmiş toprak ve madeni vazolar hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

Zusammenfassung: Die Funde aus dem Grabkammer bei „Köylü Garajı“ in Tarsus.

Während einer Notgrabung im Jahre 1993 in Tarsus unter der Leitung des Tarsus Museums, notwendig geworden durch die Bauarbeiten für ein neues Polizeipräsidiums dort, traf man in der Nähe von „Köylü Garajı“ (Busgarage) auf eine steinerne Grabkammer. Eine genaue Skizzierung unterblieb, und das Grab konnte auch nicht fotografiert werden. Die Grabkammer ist aus großen Steinquadern erbaut worden, hat einen rechteckigen Grundriss und ein Tonnengewölbe.

Bei der erwähnten Notgrabung wurden 60 Objekte aus Glas, Terrakotten oder Bronze gefunden und in die Bestände des Tarsus Museums überführt. Die meisten Fundstücke sind Glasvasen: unguentaria, kleine Parfümflaschen, eine Dattelflasche (Date flask), eine zylindrische Flasche und ein Becher. Ferner sind unguentaria, Vasen und Töpfe aus Terrakotta sowie Vasen, eine Patera und ein flaschenartiges Gefäß aus Bronze gefunden worden.

Die Glasfunde aus den Gräbern von Tarsus Köylü Garajı sind ein konkretes Beispiel dafür aus der frühen Kaiserzeit. Sie lassen sich nämlich in das 1.-2. Jahrhundert n. Chr. datieren und können uns über die zur damaligen Zeit in Tarsus verwendeten Vasen aus Glas, Terrakotta und Bronze festes Wissen liefern.

Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları

1993 yılında Tarsus'ta Köylü Garajı mevkiinde tesadüfen bulunan mezarda, Tarsus Müze Müdürlüğü tarafından kurtarma kazısı yapılarak¹ mezarda bulunan toplam altmış adet eser, Tarsus Müzesi koleksiyonuna kazandırılmıştır. Günümüzde halen görülebilen rektagonal taş örgülü bir mezar odasıdır. Oda, dikdörtgen planlı ve üzeri tonoz örtülü olup mezarın kısa kenarı üzerinde etrafı taş sırası ile belirlenen mezar yeri bulunmaktadır. Anıt mezar grubuna dahil edilebilecek olan Tarsus Köylü Garajı Mezarı, belki de bir nekropol alanında yer alıyordu².

Nekropol alanlarında ya da tek yapı olarak duran anıt mezarlar bölgede azımsanmayacak sayıdadır. Ovalık Kilikia Bölgesi'nde birçok anıt mezar örneği ve çok sayıda da üzeri tonoz örtülü mezarlar, Adana'ya 157 km uzaklıktaki Saimbeyli İlçesi'ne bağlı 25 köyde yapılan yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiştir³. Ayrıca anıt mezar grubuna dahil olan tapınak-mezarlar, Dağlık Kilikia'da çok sayıda Elaiussa Sebaste (Ayaş) ve Korykos (Kızıkalesi)⁴ olmak üzere Imbriogon (Dösene-Demircili)⁵, Cambazlı⁶,

Olba ile Diocaesarea (Uzuncaburç)⁷, Kanytelis (Kanlıdivane) ve Mezgıt Kale⁸ gibi yerleşimlerde de bulunmaktadır.

Yığma taşlarla örülmüş ve üzeri tonoz örtülü mezarlar hem Dağlık Kilikia'da hem de Ovalık Kilikia'da yaygın olarak görülmektedir. Dağlık Kilikia'da Anemurium (Anamur), Antiocheia ad Cragum (Endişegüney), Selinus (Selinti-Gazipaşa) ve Iotape (Aytap) nekropollerinde⁹; Orta Dağlık Kilikia'da Kelenderis'te¹⁰ bu tip mezarlara sıklıkla rastlanmaktadır. Tonoz örtü sisteminin Dağlık Kilikia bölgesinde M.S. 2. yüzyılda yaygın olarak kullanılmaya başlandığı bilinmektedir¹¹. Özellikle Olba bölgesinde¹² ve Elaiussa Sebaste mezarlarında bu uygulama sıkça görülmektedir¹³. Kentleşme konusunda daha hızlı ilerlemenin görüldüğü Ovalık Kilikia'da, Erken İmparatorluk Dönemi'nde Ovalık Kilikia'nın önemli kentlerinden olan Tarsus'ta tonoz örtü sisteminin biraz daha erken kullanımı söz konusu olmalıdır.

Mezarın yapım tarihi, tonoz örtü sistemi ve küçük buluntular doğrultusunda M.S. 1. yüzyılın ortasına yerleştirilebilir.

Kilikia'da mezarların tarihlenmesinde mimariye dayalı ölçütlerin kullanımı genel bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni de mezarlara ait sunuların kaybolmuş olmasıdır. Ancak Tarsus Köylü Garajı Mezarı, mimarinin küçük buluntularla desteklenerek tarihlenebilmesi bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Buluntular

¹ Üzeri toprakla kaplı olan mezarda 1993 yılında yapılan kurtarma çalışmalarında bilinçli bir arkeolojik kazı yapılmamış, sadece eserler müzeye taşınmıştır. Ayrıca buluntular ile mezarın belgelenmesi dikkatli ve özenli bir şekilde yapılamamıştır. Bu çalışmayı yaptığımız sırada üzeri toprakla kaplı olan mezar yine Tarsus Müzesi tarafından, yakın bir zamanda üzerindeki toprak kaldırılarak temizlenmiştir.

² Çalışmalarım sırasındaki tüm yardımları için Doç. Dr. Emel Erten'e ve mezarla ilgili çalışmalarında çok yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Murat Durukan'a çok teşekkür ederim. Ayrıca müze çalışmalarında ve çizimlerdeki yardımları ve desteği için Hatice Körsulu'ya (M. A.) çok teşekkür ederim.

³ Girginer 2004, 63-67.

⁴ Machatschek, 1967, 85-86, dn. 390.

⁵ Keil – Wilhelm 1931, 23-28.

⁶ Keil – Wilhelm 1931, 35-36.

⁷ Machatschek, 1967, 85; Erten, 2005, 12.

⁸ Erten 2005, 12.

⁹ Rosenbaum-Alföldi 1971, 3; Er-Scarborough, 1998, 78.

¹⁰ Zoroğlu 1994, 40-41.

¹¹ Machatschek 1967, 101-102; Durukan 2003, 225, dn. 27.

¹² Machatschek 1967, 101-102.

¹³ Machatschek 1967, 80; Rosenbaum-Alföldi 1971, 3.

da Kilikia'da az sayıda örneği olan korunmuş bir mezar kontekstini oluşturması bakımından ilginç ve çalışmaya değer bulunmuştur.

A- PIŞMIŞ TOPRAK TORPİDO LAHİTLER

Müzedede, Tarsus Köylü Garajı Mezarı'na ait altı tane tam ve üç tane kırık olmak üzere toplam dokuz adet torpido formlu pişmiş toprak lahit bulunmaktadır (Kat. No: 1-9; Res. 1-2)¹⁴. Lahitlerin üzerinde süsleme olarak baş ve orta kısımlarında kırık çizgi kabartma bezemeleri yer alır. Pişmiş toprak lahitler, burada olduğu gibi oda mezarın içine ya da doğrudan toprağa açılan çukurlara yerleştirilirler¹⁵. Lahitlerin üzerlerine yapılan süslemeler ise genellikle kabartma rozet, kabartma değişik süslemeler ya da boya bezemesidir¹⁶.

Mermer ve kireçtaşı lahitler Kilikia Bölgesi'nde yoğun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu lahitlerin yanı sıra pişmiş toprak ve kurşun örnekleri de bulunmaktadır¹⁷. Mersin, Adana ve Tarsus Müze'lerindeki pişmiş toprak lahitler bu tipin bölgedeki yaygınlığına işaret eder. Özellikle Tarsus Köylü Garajı Mezarı ile Pompeiopolis'te¹⁸ *in situ* örneklerle

rinin belirlenmesi, bölgedeki pişmiş toprak lahit kullanımını açıkça yansıtmaktadır. Ayrıca Tarsus Köylü Garajı Mezarı pişmiş toprak lahitleri, bunların taş mezar mimarisinde kullanımını da doğrudan yansıtmaları bakımından önemlidir ve burada inhumasyon geleneğinde gömü yapıldığını göstermektedir.

B- CAM BULUNTULAR

Çeşitli işlevlerle kullanılan ve farklı formlara (küresel, armut biçimli, prizmal vb.) sahip cam şişeler Roma camcılığında sıkça rastlanan vazolardır.

1. Unguentaria:

Tarsus Köylü Garajı mezar buluntusu örneklerinden küresel gövdeli, silindirik uzun boyunlu ve katlanmış ağız kenarları olan şişeler (Kat. No: 10-13; Res. 3-5, Çiz. 1-2), grubun muhtemelen en erken tiplerindedir¹⁹. Bu formdaki şişeler üfleme tekniğinin kullanılmaya başlandığı ilk dönemlere yani Augustus Dönemi'ne (M.Ö. 27-M.S. 14) tarihlenir²⁰. Formun kısa boyunlu olan örnekleri (Res. 6) Anadolu'da en erken M.Ö. 1. yüzyıl sonları ile M.S. 1. yüzyıl başlarına tarihlendirilir²¹.

¹⁴ Bugün Tarsus Müze müdürü akeolog A. Yıldız'dan öğrendiğimiz kadarı ile lahitlerin içlerinde iskeletlerin de bulunduğunu biliyoruz ve söz konusu iskeletler bugün Tarsus Müzesi deposunda bulunmaktadır.

¹⁵ Evren 1985, 4.

¹⁶ Örneğin Klazomenai, Pitane, Tire Müzesi ve çevresinden ele geçen pişmiş toprak lahitler üzerinde çok güzel süslemeler yer alır. Erythrai örnekleri için bkz. Bayburtluoğlu 1977, 26-27, lev. XLIII/1, lev. XLV/2; Pitane örnekleri için bkz. Cook-Bayburtluoğlu 1966, 179-192; Tire örnekleri için bkz. Evren 1985, 9.

¹⁷ Koch 2001, 25 vd.; Adana Müzesi'ndeki kurşun lahitler için bkz. Aydın 2007, 271-283.

¹⁸ Roma Dönemi'ne ait M.S. 1. yüzyıldan 3. yüzyıla kadar kullanılmış olduğu belirtilen Soli-Pompeiopolis mezarlık alanında pişmiş toprak torpido lahdin yanı sıra birçok

farklı lahit, mezar ve seramik ele geçer. Yağcı 2003, 51-52; Yağcı 2003a.

¹⁹ Harden 1936, 193. Harden'in Karanis örneğini kıyasladığı Morin-Jean-Kisa'nın form grupları ise bu tipin benzer örnekleridir. Kisa 1968, form A 37-41, 54-62; form B 77-78.

²⁰ Harter 1999, 89-90. Ornavasso'da bir mezarda bulunan sikkeler doğrultusunda tarihlendirilmiş küresel biçimli şişeler (mezar 1, 6 ve 10 dan) Augustus sikkeleri ve Cn. Calpurnius Piso Cn.f. (M.S. 15) ve Cassius Celer (M.S. 15) sikkeleri ile birlikte bulunmuştur. Vessberg 1952, 131, dn. 1.

²¹ Sardis örneği de Augustus-Tiberius Dönemi'ne ait sikke ile beraber ele geçmiştir ve M.Ö. 1. yüzyıl sonları ile M.S. 1. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir: von Saldern 1980, 26, lev. 5, 116. Tire'nin köylerinden ele geçen kü-

Şişelerden armut biçimli gövde formu olanların katlanmış ağız kenarları (dışarı-içe doğru) ve silindirik boyunları vardır ve hepsi katlanmış ağız kenarına sahiptir (Res. 7-8)²².

Kilikia'da da mezar hediyesi olarak basit *unguentarium* örnekleri çok yaygın olarak görülmektedir²³ ve söz konusu mezarda da ölü hediyesi olarak bırakılmış çok sayıda *unguentarium* belgelenmiştir. Buluntuların çoğu alışılagelmiş 'açık yeşil'²⁴ camdan yapılmıştır ancak bunların içinde koyu mavimsi yeşil ve mavi camdan yapılmış örnekler de bulunmaktadır.

Erken dönem üfleme tekniğiyle üretilmiş cam *unguentarium*'lar Anadolu'da birçok merkezde ele geçmiştir²⁵. Örneğin Priene'de basit, gösterişli olmayan bir mezardan cam *unguentarium* örnekleri, Augustus (M.Ö. 27-M.S. 14) sikkesi ile birlikte saptanmıştır²⁶.

resel gövdeli, kısa boyunlu örnekler, bugün Tire Müzesi koleksiyonundadır ve M.S. 1. yüzyıl sonlarına tarihlendirilir: Gürlü 2000, 19. Mısır örnekleri de M.S. 1. yüzyıl sonlarına aittir: Hayes 1975, lev. 14, 486.

²² Ornavasso'da bir mezarda bulunan sikkeler doğrultusunda tarihlendirilmiş armut biçimli şişeler (mezar 2, 3, 5 ve 9 dan) Augustus sikkeleri, şimdi Maecilius Tullus olarak sözü edilen Cn. Calpurnius (M.S. 12) sikkeleri ile birlikte ele geçer. Vessberg 1952, 131, dn. 1. Cam üfleme tekniğinin erken form özelliklerini taşıyan bu şişeler, parfüm ya da ilaç şişeleri olarak kullanılır. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Balgat'ta bir Roma mezarında yapmış olduğu kurtarma kazısında çok sayıda örnek aynı kontekst içinde saptanır. Demirdelen 2000, 35-48, fig. 13. Ayrıca Tire Müzesi ve Yüksel Erimtan koleksiyonlarında benzer örnekler bulunur.

²³ Kilikia Bölgesi'nde görülen cam çeşitleri için bkz. Stern 1989, 121-128; Stern – Yağcı 1989, 583-605; Gençler 2003, 730-31, lev. 46-47.

²⁴ Cam hiçbir işleme tabi tutulmadığında doğal 'açık yeşil' rengindedir. Cama renk vermek için oksitler ve farklı elemanlar kullanılır. Örneğin mavi renk bakır ve kobalt ilaveleriyle, yeşil renk de demir oksit ilavesiyle elde edilir. Camın ana bileşiklerinden kumun içinde doğal olarak yer alabilen demir oksit, ayrıca renklendirme işlemi görmeyen birçok cam vazunun açık yeşil renkte olmasının nedenidir.

²⁵ Anadolu'daki merkezlerden ele geçen camlar için bkz. Erten 2001, 73 dn. 3.

²⁶ Platz-Horster 1976, 27 vd.

Özellikle bu grup, Augustus sikkesi uyarınca kesin olarak tarihlenmesi açısından ayrı bir önem taşır²⁷.

Bazı özellikleri bakımından küçük kapların buharlaşmayı önleyen işlevleri vardır ve bu kaplar büyük bir ihtimalle esans ve yağları koymak için kullanılmış olmalıdırlar²⁸. Ayrıca bunlar genellikle sıvıların ölçülü olarak dökülmesini sağlamak için tasarlanan boyunlara sahiptir. *Unguentarium* tiplerinden şamdan biçimli olanların (Res. 9, Çiz. 3) form olarak karakteristik özellikleri uzundur bir boyunlarının olması ve uzun boyunlu şişelerden farklı olarak da konik bir gövdeye sahip olmalarıdır. Ancak az sayıda da olsa formun kısa boyunlu örnekleri bulunur²⁹. Şamdan biçimli *unguentarium*'lar, cam üfleme tekniğinin kullanılmaya başlanmasından itibaren yaklaşık M.Ö. 1. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra Roma camcılığında en yaygın kullanılan form olur³⁰. Bu tipin şimdiye kadar saptanmış örneklerinin tümü, M.S. 1. yüzyılda üretimlerinin olduğunu ve 3. yüzyıla kadar devam ettiğini göstermektedir³¹. Muhtemelen 3. yüzyılın sonlarından itibaren de üretimleri yapılmaz³².

²⁷ Erten 2001, 74.

²⁸ Vessberg 1952, 136-37.

²⁹ Isings 1957, 97-98, Form 82 A1.

³⁰ Avigad 1962, 169-183; Avigad 1972, 193-200; Mazar-Dunayevsky 1964, 121-130. Akdeniz'de özellikle Kıbrıs'taki bölgesel mezarların çoğunda şamdan biçimli *unguentarium* örnekleri saptanır: Vessberg 1952, 136. Akdeniz bölgesinin yanı sıra, batıdan özellikle Rhon Vadisi'nden (Fransa'nın kuzey batısı) çok sayıda ele geçer. Morin-Jean 1913, 77 vd. Ayrıca bu grubun örnekleri Pompeii'de de ele geçmiştir: Vessberg 1952, 136-37.

³¹ Formun benzer örnekleri Dura-Europos'ta muhtemelen 1. yüzyıla tarihlenen mezar 24 ile 2. yüzyıla ait mezar 13'den; Kudüs'te 2. ya da 3. yüzyıla tarihlenen mezar I den, Isings 1957, 98; Kıbrıs'ta Oasis I Limassol'un mezarından ele geçer, Vessberg 1952, Pl. 22-23.

³² Harden 1936, 266.

Tüp biçimli olan *unguentarium*'ların ise form gelişimlerinde, gövde formlarının çok fazla bir değişikliğe uğramadığı, sadece boyunlarının yüksekliklerinde değişimlerin olduğu gözlemlenir (Res. 10-13, Çiz. 4-7). Gövdeleri silindir, damla ya da makara şeklinde de olabilmektedir. İşlevleri bakımından tüp biçimli *unguentarium*'lar şamdan biçimli *unguentarium*'larla benzerlik gösterirler. Bu tip camlar kozmetikte, tıbbi kimyasalların taşınmasında ve ayrıca farklı ihtiyaçlara göre de kullanılmaktadır. Bunlar basit saklama kapları, koku şişeleridir. Benzer örnekler M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlendirilir³³. Bu tipin armut biçimli gövde formu aşağı doğru çekilmiş örnekleri (Res. 14-17, Çiz. 8-11) en sık rastlanan form tipidir. Bu grubun sınıflandırılmasında ise isim farklılıklarının olduğunu görmekteyiz³⁴ ama sınıflama farklılığı olsa da benzer örnekler genellikle M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlendirilir³⁵.

Boyun ile gövde arasında boğum olan tüp biçimli *unguentarium*'lar ise çok geniş boyuna sahip değillerdir (Res. 18-22, Çiz. 12-15) ve boyunları kısa ya da uzun olabilmektedir. Genellikle açık yeşil ya da mavimsi yeşil renkte üretilirler ve içe katlanmış ağız ke-

narları karakteristiktir. Bunların bazılarının düzleştirilmiş bazılarının yuvarlatılmış dipleri olabilmektedir ve ilk örnekleri M.S. 1. yüzyıla tarihlenir. Yüzyılın ortasından sonra da bu *unguentarium* tipleri her yerde görülebilen yaygın bir form olur³⁶ ve bu grubun kullanımını daha sonraki 3. ve 4. yüzyıllarda da devam eder³⁷.

Boyun ile gövdeleri arasında boğum olan tüp biçimli *unguentarium*'lar arasında armut gövdeleri olanlar (Res. 23-35, Çiz. 16-28), özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'nin ilk iki yüzyılında çok sık görülen form tipidir. Bu tipin ilk örnekleri genellikle ince camdan üretilmiş ve kısa boyunludur. Gövde uzunlukları yaklaşık boynun bir buçuk katıdır³⁸. Bu vazoların form gelişiminde boyunlarının uzadığı ve gövdenin iki katı uzunluğuna ulaştığı gözlemlenir (Res. 34-35, Çiz. 27-28) ve uzun bir dönem içinde kullanımları söz konusudur³⁹. Batı örneklerinin M.S. 1. yüzyıl ortalarından itibaren üretildiklerini görmekteyiz⁴⁰. Armut şeklinde uzatılmış gövdesi olan bu grubun örnekleri özellikle Pompeii camlarında karşımıza çıkar. Batıda benzer örnekler Cologne'de (Köln) bulunan mezarlardan ele geçer⁴¹. Kuzey Filistin civarında Magharet Abu Halimeh'de yapılan kazılardan Roma Dönemi'ne ait

³³ Sardis'ten ele geçen tüp biçimli *unguentarium*, bir terrakotta Aphrodite figürin ile ve biri özerk bir yönetime (M.S. 54-68) ait, biri de M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlenen iki sikke ile beraber bulunmuştur: von Saldern 1980, 25, no. 112. Suriye-Filistin'den olduğu belirtilen ve özel bir koleksiyondan Royal Ontario Müzesine (Toronto) bağışlanan benzer örnek de M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir: Hayes 1975, 160-161, lev. 42: 666; Dura-Europos örneği Orta İmparatorluk Dönemi'ne (M.S. 2. yüzyıl) aittir: Clairmont 1963, 139, lev. 37, 726.

³⁴ Vessberg'in -armut şeklinde gövdesi olan tüp biçimli *unguentaria*- olarak grupladığı benzer örnek Harden'in gruplarında -Kozmetik Şişeleri- başlığında Tip E olarak karşımıza çıkar: Vessberg 1952, 141, Pl. 9, 25; Harden 1936, 277, Tip E Pl. 20, 833. Isings'in gruplarında ise -Şamdan biçimli tipi- Form 82 B1 olarak tanımlanır: Isings 1957, 97, Form 82 B1.

³⁵ Sternini 1990, 40, lev. 19: 77.

³⁶ Tire Müzesi kataloğunda yer alan örnekler M.S. 1. yüzyıl sonu - M.S. 2. yüzyıl başlarına tarihlenir: Gürler 2000, 19; bugün Royal Ontario Müzesi'nde olan Kıbrıs örneği tarih olarak M.S. 50-100 arasına yerleştirilir: Hayes 1975, 74, lev. 8, 251. Kıbrıs örnekleri de Vessberg tarafından M.S. 2. yüzyılın başlarına verilir: Vessberg 1952, 140, Pl. 9, 17-24. Batı örnekleri için bkz. Isings 1957, 24.

³⁷ Vessberg 1952, 140; Morin-Jean 1913, 76, Form 20-22.

³⁸ Isings 1957, 42, Form 28a.

³⁹ Isings 1957, Form 28b. Kıbrıs ve Karanis'ten ele geçen örnekler 3. ve 4. yüzyıllara aittir: Harden 1936, 266 Tip F, Pl. 20, 834-835; Vessberg 1952, 141, Pl. 9, 17-24.

⁴⁰ Hayes 1975, 151, lev. 20: 625.

⁴¹ Hagen 1906, 379-388 Taf. 21.

kontekst örnekler saptanır⁴². Anadolu'da, Priene'de de M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısına ait mezarlarda benzer örnekler ele geçer⁴³.

Bodur, üçgen gövdeli, uzun silindirik boyunlu, geniş ve katlanmış ağız kenarı⁴⁴ olan *unguentarium* tipleri (Res. 36-37, Çiz. 29), Kilikia bölgesinde yaygın olarak görülen örneklerdir⁴⁵. Bunlardan bazılarının ağız kenarları düzleştirilmiş bazılarının ise düzleştirilmemiş olabilmektedir. Genelde makara biçimli *unguentarium* tipi için karakteristik sayılan ağır, koyu mavimsi yeşil camdan yapırlar. Bu tipin ilk örneklerinin Mısır'da bulunması, önceleri bu tipteki cam eserlerin Mısır'a özgü olduğu düşüncesini oluşturur. Fakat bunların benzer örnekleri daha sonra birçok Doğu Akdeniz merkezinden de ele geçer⁴⁶ ve üretimleri de İ. S. 1. yüzyılda başlayıp 3. yüzyıla kadar devam eder.

2. Kalıba Üfleme Tekniğinde Şişe (Hurma Biçimli):

Tarsus Köylü Garajı Mezarı'nda ele geçen hurma biçimli şişe örneğinin yanı sıra, Tarsus'ta kalıba üfleme tekniğinde üretilmiş iki cam kap daha bulunmaktadır (Kat. No: 45; Res. 38, Çiz. 30)⁴⁷. Bu cam eserler ile söz

konusu mezar buluntusu hurma biçimli cam şişe, tekniğin bölgede tanındığını destekleyen örnekler olmaları bakımından özel bir önem taşır⁴⁸. Genellikle küçük boyutlu parfüm şişeleri ya da bardaklardan oluşan bu eserler, tekniğin sağladığı kolaylıkla çok zengin süsleme çeşitliliğine sahiptir. Kalıba üfleme tekniğinde üretilen cam eserlerden badem biçimli çıkıntılı olan konik formlu bardaklar ile üzerinde yazıt ya da figür bulunan bardaklar, *amphoriskos*'lar ve hurma biçimli şişeler M.S. 1. yüzyıla tarihlenen tipik cam formlarıdır⁴⁹.

Hurma biçimli şişeler, genellikle kahverengi tonlarında üretilir⁵⁰ fakat tasvir edilmek istenen hurma cinsine göre renkleri değişebilmektedir. Az sayıda da olsa mavi, yeşil, mor, siyah camlardan olan örnekler de rastlanır⁵¹. Bu şişeler üzerindeki kalıp izlerinden de anlaşılacağı gibi genellikle iki parçalı kalıplara üflenerek yapılırlar. Ancak çok nadir de olsa üç parçalı kalıba üflenerek yapılmış örnekler bulunmaktadır. Bunları üreten belirli bir atölye belirlenmiş değildir fakat Fenike-Suriye-Filistin sahillerinde üretilmekte oldukları düşünülmekte ve M.S. 1. yüzyılda Fenike'nin hem kalıba üfleme tek-

⁴² Sellers – Baramki 1953, 14, fig. 11.

⁴³ Wiegand – Schrader 1904, 278.

⁴⁴ Geniş ve katlanmış ağız kenarı, M.S. 2. yüzyıla ait şişe ve *unguentarium*'lardan başlayarak görülür ve Adana Müzesi'ndeki örnekler için de bu tarih ve belki biraz daha erken olabileceği ön görülmektedir. Adana Müzesi'ndeki bu şişelerin ağız kenarı düzleştirilmiş ve ağız kenarı düzleştirilmemiş örnekleri bulunmaktadır. Stern – Erten Yağcı 1989, 601, fig. 8-9.

⁴⁵ Bu tipin Kilikia Bölgesi'nde yaygın olarak tanındığını Adana, Mersin, Tarsus ve Anamur müzelerinde bulunan örnekler kanıtlamaktadır.

⁴⁶ Örneğin Dura-Europos, Kefar'Ara, Homs, Jericho, Kıbrıs ve Anadolu'da; Gordion, Sardis, Elazığ-Ağın Nekropolisi, Anazarbus: Erten Yağcı 1999, 172; Stern – Erten Yağcı 1989, 601.

⁴⁷ Biri 1985 yılı Tarsus-Donuktaş kazısından ele geçen üzeri asma yaprağı ve üzüm salkımı ile bezeli olan ve ayrıca üzerinde bir yazıtın da olduğu belirtilen cam eserdir:

Baydur 1986, 16, 36, fig. 38. Diğeri de Tarsus-Gözlüküle'deki Roma tabakasında ele geçen iki yüzünde birer mask bulunan minyatür şişedir: Goldman 1950, 402, lev. 274, fig. 6.

⁴⁸ Anadolu'da ele geçmiş kalıba üfleme tekniğinde üretilmiş hurma biçimli şişeler için; Miletos'tan bir örnek bugün Berlin-Antikensammlung, bkz. Rohde 1980, 161-162, no. 32, fig. 32; bir örnek Adana Bölge Müzesi, bkz. Stern – Erten Yağcı 1989, 605; Stern 1995, 93, dn. 186; bir örnek de Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonlarında yer alır, bkz. Özet 1998, 596, fig.10.

⁴⁹ Stern 1995, 91-94; Erten 2004, 2.

⁵⁰ Tarsus mezar buluntusu örneği, cama % 0,05-0,5 oranında Nikel oksit (NiO) ilave edilmesiyle elde edilen sarımsı kahverengindedir: Erkoca, 2003, 81.

⁵¹ Whitehouse 2001, 47-48; B. Schlick-Nolte 2002, 96, V-54; Stern 1995, 91, Nr. 84.

niğindeki camları ve hurmaları ile ünlü olduğu belirtilmektedir⁵².

Bu şişelerin ne amaçla kullanıldığına dair herhangi bir kanıt günümüze ulaşmamıştır. Ancak kokulu yağlar ve ilaçlar için kullanılmış oldukları düşünülmektedir. Bu şişelerin gömü hediyesi olarak genellikle “kadın mezarlarına” bırakılmış olduğu gözlemlenir⁵³. Örneğin, gömü hediyesi olarak Knossos’ta bir kadın mezarından⁵⁴ ve Aquileia’da 12 yaşında bir genç kız mezarından⁵⁵ hurma biçimli şişe örnekleri kontekst olarak ele geçmiştir.

Tarsus mezar buluntuları içinde diğer camlardan farklı olarak kalıba üfleme tekniğinde üretilmiş hurma biçimli bu şişe, kolay tarihlenebilen bir gruba ait olması ile mezar ve buluntularını tarihlemeye kullanabileceğimiz önemli bir kriterdir.

3. Silindirik Gövdeli Bardak:

Genellikle bu grubun isimlendirilmesi sorunludur. “Kâse”, “fincan”, “kavanoz”⁵⁶ ya da “yarı küresel kap”⁵⁷ olarak isimlendirilen cam bardaklar daha çok içme kabı olarak kullanılmış olmalıdırlar. Ayrıca merhem, kozmetik ve başka maddeler için de kullanımları da söz konusudur⁵⁸. Bu tip kaplara M.S. 1 yüzyılda Batı Roma toprakları⁵⁹, Doğu Akdeniz⁶⁰ ve Anadolu’da⁶¹ çok sık rastla-

nır. Genellikle satın alma yoluyla edinilmiş olan Mersin⁶², Tarsus ve Adana⁶³ müzeleri koleksiyonlarında cam bardakların yer alması, Roma Dönemi’nde Kilikia Bölgesi’nde de tanındıklarını ve kullanıldıklarını gösterir. Saydam, soluk yeşil camdan yapılmış düz, süslenmemiş ve dışarıya doğru hafifçe açılan ağzı aleve tutularak yuvarlatılmış, ayrı bir kaidesi olmayan bardaklar (Kat. No: 46; Res. 39, Çiz. 31) Kilikia Bölgesi’nde çok sık rastlanan bir tiptir⁶⁴. Bunların çarkta kesme yöntemi ile oluşturulmuş yatay kesme çizgilerden oluşan süslemelere sahip örnekleri vardır ve bazılarının Anadolu’daki buluntu yerleri de bilinmektedir⁶⁵.

4. Silindirik Şişe:

Suriye’de günlük kullanım kapları içinde sıkça rastlanan bir form olan⁶⁶ silindirik şişeler ise genel olarak depolama amaçlı saklama kapları olarak kullanılmıştır⁶⁷. Pompeii’de bir restoranda da bu şişeler ağızlarına kadar armut, incir, kestane, diğer meyve ve sebzelerle dolu olarak saptanmıştır⁶⁸. Thysdrus’ta (El-Djem) bir Roma evin-

⁵² Stern 1995, 91-94.

⁵³ Stern 1995, 93.

⁵⁴ Carington Smith 1982, 279-280, lev. 39f-i, fig. 65-68.

⁵⁵ Brusin 1937, 190-192.

⁵⁶ Oliver 1983, 255, lev. 41, 10-12; von Saldern 1980, 13-14, fig. 46, 49 ve 51.

⁵⁷ Isings 1957, 27, Form 12.

⁵⁸ Vessberg 1952, 118.

⁵⁹ Batı Roma örnekleri için bkz. Isings 1957, 27-28, Form 12.

⁶⁰ Kıbrıs örnekleri için bkz. Vessberg 1952, 120, Pl. 3,1-4; Oliver 1983, 255, Pl. 41, 10-12.

⁶¹ Sardis örnekleri için bkz. von Saldern 1980, 13-14, fig. 46, 49 ve 51. Kilikia bölgesi ve Güney Anadolu örnekleri

ri için bkz. Stern 1989, 121-128; Stern 1984, 132-139; Stern – Erten Yağcı 1989, 595-605, fig.1: 1-6, fig. 6: 1-4.

⁶² Müze çalışanlarının verdikleri bilgilere göre İçel Müzesi’nde yer alan cam bardaklar, genellikle Güney ve Güneydoğu Anadolu’dan (Mersin, Adana, Gaziantep, Hatay) getirilerek satın alma yoluyla müze koleksiyonuna kazandırılmıştır: Erten 2001a, 100, dn. 2.

⁶³ Adana Bölge Müzesi’nde iki örnek yer alır. Stern – Erten Yağcı 1989, 600 vd.

⁶⁴ Stern – Erten Yağcı 1989, 600-1.

⁶⁵ Buluntu yerleri saptanmış Anadolu örnekleri için bkz. Erten 2001a, 96.

⁶⁶ Menninger 1996, 83-84.

⁶⁷ Claudius döneminde yaşamış ve ziraat konularını ele alan antik yazar Columella, geniş ağızları ve düz gövdeleri olan geniş ölçekli kaplar içinden özellikle bu kapları meyve ve sebzelerin saklanması için önerir. Kisa 1968, 315, dn. 1.

⁶⁸ Mazois-Gau 1829, 63. Vesuvius civarından ve İtalya’nın diğer güney bölgelerinden ele geçen *urne* kapları ya da ev gereçleri olarak kullanılmış benzer örnekler de

de ele geçen ve bugün Alaoui Müzesi'nde yer alan mozaikte, tezgâh üzerinde silindir şişenin yanında bir şarap bardağı ve yiyecekler tasvir edilmiştir⁶⁹. Bu şişeler ayrıca batı Roma topraklarında ikincil kullanımlarında *urne* kapları olarak kullanılmıştır⁷⁰. Bu şişeler, form özelliği olarak geniş silindirik gövde, kısa bir boyun, pürüzsüz yuvarlak çıkıntılı omuz ve geniş dik ya da sivri açılı kıvrılmış çok sayıda kaburgalı kulba sahiptir ve genellikle mavimsi yeşil camdan yapılırlar. Silindirik şişeler genel olarak M.S. 1. yüzyılın ilk yarısı ile 2. yüzyıl içine tarihlendirilirler⁷¹. Form gelişiminde şişelerin boyun kısmı uzar ve M.S. 4. yüzyıl sonuna gelindiğinde gövdenin yarısı uzunluğuna ulaşır⁷². Ayrıca ilk silindirik cam şişelerin formu zaman zaman beyaz kilden seramik kaplarda da uygulanır⁷³.

Muhtemelen bütün imparatorluk genelinde büyük ölçüde sevilerek kullanılan silindirik cam şişelere batıda da sıklıkla rastlanmaktadır. Formun ilk örnekleri de Pompeii'de Chirurgen Evi'nden ele geçer. Yükseklikleri 10 cm ya da 25 cm arasında

değişen Pompeii örnekleri Flaviuslar Dönemi ve sonrasına tarihlenir⁷⁴. Herculaneum'da ele geçen örnekler de kesinlikle kent M.S. 79 yılındaki tahribatından öncesine aittir⁷⁵. Hofheim'da (Almanya) formun benzer örneklerinin olmasının yanı sıra yine Hofheim'da saptanan bir askerin mezar steli üzerinde bulunan kabartma tarzında betimlenen cenaze yemeği sahnesinde, benzer formda cam şişeler bulunur. Bu mezar steli de M.S. 1. yüzyılın son çeyreği ile 2. yüzyılın başlarına tarihlendirilir⁷⁶.

Tarsus Köylü Garajı mezar buluntusu örneği (Kat. No: 48; Res. 41, Çiz. 32) silindirik şişenin gövdesinde bulunan yatay bantlardan oluşan kesme çizgi süslemesi⁷⁷ ve ağız kenar biçimi (sırasıyla dışarıya-aşağıya-yukarıya-dışarıya doğru katlanmış sonra düzleştirilmiş) Akdeniz'in doğu bölgelerinin karakteristik özellikleri olarak kabul edilmektedir⁷⁸. Bu tipteki ağız kenar biçimi ve kesme çizgi süslemesi erken dönemlerde çok sık görülmez ve M.S. 2. yüzyılda yaygınlık kazanır⁷⁹.

5. Silindir Biçimli Boncuk:

Kuzey Akdeniz kıyılarında, Güney İtalya, Ege ve daha çok sayıda da Doğu'da bu-

bugün Napoli Müzesi koleksiyonundadır. Kisa 1968, 314-315.

⁶⁹ Vessberg 1952, 125.

⁷⁰ Kisa 1968, 314; Fremersdorf 1939, 28, fig. 16; Vessberg 1952, 125; von Berger 1960, 80, Taf. 13, 203, Taf. 21, 85; Menninger 1996, 83; Harden 1988, 97; İtalya ve Galya'da bu tipin özellikle büyük örnekleri ikincil kullanım amacı olarak *urne* kapları olarak kullanılmıştır: Vessberg 1952, 125.

⁷¹ Kisa 1968, 314, Abb. 54, Formentaf. C 173; Ritterling 1913, 373, Form 12; Morin-Jean 1913, 53, Form 8; Vessberg 1952, 125, 128, Tip A III α, Pl. 5, 21; 15,4; Isings 1957, 67, Form 51a; Harden 1936, 235; Yadin 1963, 102, lev. 30, fig. 38; Franciscis 1963, 139; Hayes 1975, 59, lev. 11: 147; Czurda-Ruth 1979, 137-38, Taf. 15, fig. 1013; von Saldern 1980, Pl. 10; Barag 1985, 98, fig. 10: 137; Welker 1985, 32, Taf. 9, fig. 105; Stern – Erten Yağcı 1989, 603; Lightfoot – Arslan 1992, 50-51; Menninger 1996, 83, Nr. 388, Taf. 28, 1; Dussart 1998, 159, 287, B XI. 22.

⁷² Kisa 1968, 314-315; Whitehouse 2001, 178, Nr.717.

⁷³ Örneğin bir adet silindir seramik şişe bugün Wiesbaden Müzesi koleksiyonundadır: Behn 1910, 87, fig. 633.

⁷⁴ Kisa 1968, 314-315; Isings 1957, 67.

⁷⁵ Franciscis 1963, 137-140.

⁷⁶ Ritterling 1913, 373-374.

⁷⁷ Stern – Erten Yağcı 1989, 603. Gövdesinde yatay bantlardan oluşan kesme çizgi bezemeli bir örnek Judaea Çölü'nde (İsrail) bulunur ve M.S. 135 yılına tarihlenir. Yadin 1963, 102, fig. 38: No. 1. Mezopotamya'da 1851-1855 kazılarında ele geçen bir örnek de benzer kesme çizgi süslemesine ve ağız kenar biçimine sahiptir. Barag 1985, 98, fig. 10, Nr. 137. Ayrıca bir grup cam eser üzerinde bulunan çift çizgi ile kazınarak yazılmış Yunanca yazıtlar, kesme cam süslemeleri içinde Anadolu'ya ait bir süsleme özelliği olarak tanımlanır. Harden 1967/68, 43-55; Harden 1988, 204.

⁷⁸ Adana Müzesi'nde bulunan benzer cam eserlerin Doğu Akdeniz Bölgesi'nin karakteristik özellikleri Stern tarafından belirlenmiştir: Stern – Erten Yağcı 1989, 603.

⁷⁹ Stern – Erten Yağcı 1989, 603; Isings 1957, 67.

lunan bu boncukların Mısır - Nubia'ya kadar ulaştıklarını hatta Alpler'in kuzeyine kadar silindirik biçimli iplik süslemeli boncukların olduğunu görmekteyiz⁸⁰. Delos ve Kuzey Akdeniz ülkelerinde üretimleri olan iplik süslemeli boncuklardan İran'da da çok sayıda örnek bulunur, ayrıca burada iplik süslemeli boncukların üretimlerinin de olabileceği düşünülmektedir⁸¹. Güney Rusya'da yapılan kazılardan mezar buluntuları olarak ele geçen benzer örneklerin orijinallerinin M.S. 2. yüzyıl içinde olduğu fakat daha çok M.Ö. 1.-M.S. 1. yüzyıla ait olanların daha yaygın olduğu belirtilmektedir⁸².

Tarsus mezar buluntusu içinde tek örnek olarak ele geçen silindirik formlu zikzak süslemeli boncuğun (Kat. No: 47; Res. 40) Erken Roma Dönemi buluntuları ile beraber saptanması, söz konusu örneğin de bu dönem içerisinde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Yapım tekniği olarak baktığımızda zikzak şerit süslemeli boncukların iki farklı üretim tekniğinde yapıldıklarını görmekteyiz ve bu iki farklı üretim tekniğini birbirlerinden ayırt etmek gerekir. Birincisi Roma Dönemi'nden önce uygulanan iç kalıp tekniği olarak bilinen üretim şeklidir⁸³.

İkinci teknik ise Roma Dönemi'nde İskenderiye'de uygulanır. Bir cam borunun ateşte yuvarlatılarak şekil verilmesiyle oluşturulan boncuğun etrafına mat beyaz ya da mat sarı bazen de açık mavi olan cam ipi

birkaç defa sarılır ve cam ipi boncuğun rulosu arasında düz, sert bir yüzey üzerinde, yumuşak özün içinde sıkıştırılır. Cam ustası genellikle cam iplerin düz sarılmış haliyle yetinmez ve bunlara kıvrımları, bükümleri olan bir süsleme biçimi verir. Bu işlemi de boncuğun etrafına cam iplerini sardıktan sonra, demir kısa bir çubukla boncuğun bir ucundan diğer ucuna hareket ederek yapar. Henüz sertleşmemiş kıvrımları sivriltilerek çeker ve cam ustası bunu her boncuk için üç-dört defa tekrarlar⁸⁴.

Tarsus Köylü Garajı mezar buluntusu örneğinin Erken Roma Dönemi'ne ait buluntularla ele geçmesi, bize bu örneğin ikinci grupta yer aldığını göstermektedir. Aynı durum Magdalensber'de de söz konusudur ve Roma Dönemi'ne ait bir mezardan kontekst olarak saptanan benzer örnek, birlikte ele geçen diğer Roma Dönemi'ne ait buluntular doğrultusunda M.S. 1. yüzyıla tarihlenir⁸⁵.

C- SERAMİK BULUNTULAR

Tarsus Köylü Garajı mezar buluntusu seramik kapları (Kat. No: 49-51; Res. 42-44) ile Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait günlük kullanım mutfak kap formları arasında genel olarak benzerliklerin olduğunu görmekteyiz. Ancak söz konusu seramik buluntuları için Kilikia Bölgesi ve bölgeye yakın Suriye-Filistin ile Kıbrıs seramiklerinde birebir benzer örnek yoktur⁸⁶. Ancak Tarsus Müzesi çalışmalarımız sırasında, Kavuklu Mahallesi'nde yine tesadüfen bulunan mezarda ele geçen seramik buluntular ara-

⁸⁰ Neuburg 1962, 24; Kisa 1968, 55; Czurda-Ruth 1979, 190; Spaer 2001, 102.

⁸¹ Spaer 2001, 102.

⁸² Spaer 2001, 102.

⁸³ Bu teknikte yumuşak cam şerit birkaç defa metal bir telin etrafına sarılır "wire-wound beads". Boncukta iki renk elde etmek için de değişik renkteki cam ipler, yan yana sıra ile sarılır ve sonra eritilerek birleştirilir. Bu işlem sonrasında desenler boncuğun tüm kesitleri arasında geçer. Neuburg 1962, 24, Farbtafel X a, c ve e; Czurda-Ruth 1979, 190.

⁸⁴ Kisa 1968, 54-55; van der Sleen 1973, 26; Czurda-Ruth 1979, 190-91.

⁸⁵ Czurda-Ruth 1979, 191.

⁸⁶ Karşılaştırma örnekleri için bkz. Yurtseven 2006, 62-63.

sında benzer örneklerin olduğu tarafımızdan saptanmıştır⁸⁷. Mezara ölü armağanı olarak bırakılan bu seramikler günlük kullanıma yönelik kapların mezar hediyesi olarak üretilmiş varyasyonları olmalıdır.

Cam üfleme tekniğinin icat edilmesi ve buna bağlı olarak da hızlı cam üretiminin mümkün olmasıyla, M.S. 1. yüzyılın sonlarına doğru cam şişelerin seramik kapların yerini almaya başladığını biliyoruz⁸⁸. Bunu cam eserlerin seramik kaplara göre daha çok sayıda olması ile Tarsus Köylü Garajı Mezarı buluntularında da görmekteyiz. Bugüne kadar bilinen pişmiş toprak *unguentarium*'larda ufak tefek form değişikliği ve malzemede yapıldıkları yerlere göre üretim farklılığı olsa da genelde aynı karakterdedirler⁸⁹. Roma İmparatorluk Dönemi'nde, pişmiş toprak *unguentarium*'larda armut (Kat. No: 52-54; Res. 45-47, Çiz. 33-35) ve torba (Kat. No: 55; Res. 48, Çiz. 36) biçimli gövde formunun yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu formlar Geç Hellenistik Dönem'de ortaya çıkar⁹⁰ ve daha sonra Roma dünyasının hemen her yerinde görülebilen bir form olur, çoğunlukla da yerel üretimdirler⁹¹.

Genel olarak mezarda ele geçen seramikler, krem beyaz hamur rengindedir. Seramiklerin aynı hamur rengine sahip olmaları, ayrıca form ve işçiliklerindeki benzerlik aynı atölyede üretilmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Bölgede seramik üretimi yapan atölyelerin olduğunu biliyoruz ve konumuz dahilinde seramik üretimi yapan en yakın merkezler Tarsus, Gözlükule, Antiocheia, Hama, Samarra atölyeleridir.

Tarsus Donuktaş kazılarında M.S. 1. yüzyıla ait seramiklerin de yakında bulunan söz konusu bu atölyelerin üretimi olduğu belirtilir ve Batı Anadolu örnekleri ile özellikle Pergamon seramikleriyle benzerlik gösterse de Donuktaş seramiklerinin yakında bulunan seramik atölyeleri tarafından üretilmiş oldukları düşünülmektedir⁹². Tarsus Köylü Garajı Mezarı seramik buluntuları da yakındaki bir atölyenin üretimi olabilirler.

Tarihleme kriteri olarak benzer örnekler bulunamasa da Tarsus Köylü Garajı Mezarı seramik buluntuları, birlikte ele geçen ve tarihlenebilen cam buluntular ile pişmiş toprak *unguentarium*'lar doğrultusunda M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başlarına yerleştirilebilir.

D- BRONZ BULUNTULAR

Bilindiği gibi Roma Dönemi öncesi bronz eşyalar pahalı ve çok sık rastlanmayan objelerdir. Roma Dönemi'nde ise bronz eşyaların toplumun her sınıfı tarafından kullanılabilirdiğini ve artık bronz eşyaların sadece zengin sınıfa özel gereçler olmadığını görmekteyiz. Vezüv Dağı'nın M.S. 79 yılında patlaması ile lavlar altında kalan Pompeii ve Herculaneum'da her tür evde saptanan yüzlerce bronz kap ve değişik bronz objeler de bronzun çok pahalı bir materyal olmadığını belgeler⁹³. Erken İmparatorluk Dönemi başlarında güney İtalya'da Campania Bölgesi ve özellikle Capua kenti, bronz kapların üretiminde çok başarılı ve gözdedir. M.S. 1. yüzyılın ortalarından itibaren diğer eyaletlerde de yerel üretimlerin başladığını biliyoruz⁹⁴.

⁸⁷ Müzede benzer örnekleri bulmamızda yardımcı olan Dr. Işık Adak-Adıbelli'ye çok teşekkür ederim.

⁸⁸ Mitsopoulos-Leon 1991, 149; von Berger 1960, 74-75.

⁸⁹ Mitsopoulos-Leon 1991, 149.

⁹⁰ Mitsopoulos-Leon 1991, 149.

⁹¹ von Berger 1960, 74-75.

⁹² Baylan 2001, 63.

⁹³ Deppert 1977, 2-3

⁹⁴ Yağcı 1989, 18.

Tarsus Köylü Garajı Mezarı'nda da iki adet bronz kap ele geçmiştir. Bunlar tek kulplu sürahi (Kat. No: 56; Res. 49) ile saplı yayvan bir çanak olan *patera*'dır (Kat. No: 57; Res. 50). Bu iki bronz kabın birlikte mezara bırakılması, el yıkama geleneğinde birlikte kullanılan kaplar olduklarını düşündürmektedir. Genellikle *oinochoe* olarak adlandırılan tek kulplu bir sıvı kabı ile *patera* bir "takım" olarak M.S. 1. ve 2. yüzyıllara ait mezarlarda ölü hediyesi olarak birlikte ele geçer⁹⁵. Ellerin yıkanmasında kullanılan bu kap çiftinden *oinochoe* su dökmek için kullanılır. Mezarda bulunan tek kulplu sürahi de bu amaç doğrultusunda *patera* ile birlikte ölü hediyesi olarak buraya bırakılmış olabilir.

Roma Dönemi'nde çatal ve bıçak olmadığı için yemek elle yenir ve bu nedenle yemek öncesi ile yemek aralarında ellerin yıkanması önemlidir. Antik yazarlardan Petronius (Sat. 31, 34), hem yemeğin başında hem de yemeklerin arasında ellerin yıkandığını belirtir. Ellerin yıkanması için, içi su dolu *oinochoe*, *patera* ve havlu köleler tarafından getirilir ve buradaki hizmet de ustalıkla yapılmalıdır⁹⁶. El yıkama geleneği Yunanlar'da vardı ve bu gelenek Yunanlar'dan alınarak Roma Dönemi'nde de devam eder. Bu geleneğin daha sonra Geç Antik, Yahudi ve Hıristiyanlık hata günümüz Hıristiyanlık geleneklerinde dahi kesintisiz her dönemde uygulandığını görmekteyiz⁹⁷.

Tarsus Köylü Garajı Mezarı'nda birlikte saptanan tek kulplu sürahi ile *patera* da el yıkama geleneği doğrultusunda buraya bırakılmış olmalıdır ve bu geleneğin Tarsus'ta

ölü gömme geleneği içinde biliniyor ve uygulanıyor olabileceğini gösteren önemli bir arkeolojik veridir. Bu veriler doğrultusunda tek kulplu sürahi ile *patera* M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başlarına ait olmalıdır.

Sonuç:

Tarsus Köylü Garajı Mezarı'ndan ele geçen pişmiş toprak lahitler, bunların taş mezar mimarisi içinde kullanımını doğrudan yansıtmakta ve burada inhumasyon geleneğinde gömü yapıldığını göstermektedir. Cam buluntular, Erken Roma İmparatorluk Dönemi camcılığı içinde Doğu Akdeniz eyaletleri için geçerli olan genel çerçevede Tarsus'un da yer aldığını göstermektedir. Tek başına Tarsus Köylü Garajı buluntuları bir üretimi kanıtlayacak nitelikte olmamakla birlikte, camın Tarsus'un günlük yaşantısı ve mezar geleneği içinde yer aldığını göstermektedir. Tek kulplu bronz sürahi ile *patera*'nın mezarda birlikte saptanması, el yıkama geleneğinin Tarsus'ta ölü gömme geleneği içinde biliniyor ve uygulanıyor olabileceğini gösteren önemli bir arkeolojik veridir. Küçük buluntular, mezarı M.S. 1. yüzyıl ortaları - 2. yüzyıl başı olarak tarihlemekte ve mezarın tonoz örtü sistemi de bunu destekleyen tarihleyici karakter taşımaktadır. Dağlık Kilikia Bölgesi'nde özellikle Olba ve Elaiussa Sebaste mezarlarında tonoz örtü sisteminin kullanımı M.S. 2. yüzyıldan itibaren yaygınlık gösterir ve Ovalık Kilikia Bölgesi'nde bu sistemin kullanımı daha erken olabilir. M.S. 1. yüzyıl ortaları olarak tarihlenen hurma biçimli şişe ve M.S. 2. yüzyıldan itibaren görülen ağır koyu mavimsi yeşil camdan yapılmış *unguentarium*'lar ile 1.-2. yüzyıla tarihlenen seramik *unguentarium*'lar, mezarın M.S. 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl başlarında kullanıldığını göstermektedir. Ay-

⁹⁵ Onurkan 1988, 49 vd. Kat. no. 45, 54; Yağcı 1989, 16; Kohlert-Németh 1990, 63, Abb. 22

⁹⁶ Deppert 1977, 14; Kohlert-Németh 1990, 63.

⁹⁷ Antik yazarlardan Athenaios, Herakles'in bu ritüeli tam beceremeyen sağa sola su sıçratan köleleri vurarak öldürdüğünü bildirir. Kohlert-Németh 1990, 63-64.

rıca silindir cam şişenin ağız kenarı ve üzerindeki kesme çizgi çalışması 2. yüzyılda yaygınlık kazanan bir uygulamadır. Mezarın 2. yüzyıl sonuna kadar kullanımı söz konusu olabilir.

KATALOG

Lahit

1. Pişmiş toprak Torpido Lahit **Res. 1**

Müze Env. No: 60. 1. 1993

Uzunluk: 93 cm; Alt Çap: 18, 5 cm.

Torpido formu, kapaklı ve kapakları yarım küre formu, çift kulplu. Baş ve orta kısımda kabartma tarzında yapılmış kırık çizgi süslemesi. Lahitlerin hepsi krem beyaz renginde, aynı form ve süsleme özelliği taşır.

2. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 61. 1. 1993

Uzunluk: 74 cm; Alt Çap: 17 cm.

3. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 62. 1. 1993

Uzunluk: 93 cm; Alt Çap: 20 cm.

4. Pişmiş toprak Torpido Lahit **Res. 2**

Müze Env. No: 63. 1. 1993

Uzunluk: 1, 89 cm; Alt Çap: 26, 5 cm.

Gövdeden kırık.

5. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 64. 1. 1993

Uzunluk: 1, 29 cm; Alt Çap: 24 cm.

6. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 65. 1. 1993

Uzunluk: 1, 85 cm; Alt Çap: 31 cm.

Gövde kısmı çatlak.

7. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 66. 1. 1993

Uzunluk: 1, 72 cm; Alt Çap: 27 cm.

Kırık ve eksik.

8. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 67. 1. 1993

Uzunluk: 1, 68 cm; Alt Çap: 27 cm.

Kırık ve eksik.

9. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Müze Env. No: 68. 1. 1993

Uzunluk: 70 cm; Alt Çap: 26 cm.

Ortaya yakın yerden kırık, üst bölüm eksik.

CAM BULUNTULAR**Unguentaria:****10. Küresel gövdeli şişe****Res. 3, Çiz. 1**

Müze Env. No: 9. 1. 1993

A. Ç. 2, 1 cm; Yük. 9, 4 cm; Göv. Ç. 6, 2 cm.

Koyu mavi. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Ağız kenarının yarısı eksik.

Dışa çekik ağız kenarı. Silindir uzun boyun, küresel gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonları.

Vessberg 1952, 132, Tip A I α , Pl. VII:4; von Berger 1960, 76, Taf. 12: 192, Taf. 20: 69; Kısa 1968, Formtaf. A 37-41, 54-62; Hayes 1975, Fig. 17, no. 543; Gürlar 2000, 24-25, no. 1-3.**11. Küresel gövdeli şişe****Res. 4, Çiz. 2**

Müze Env. No: 12. 1. 1993

A. Ç. 2, 2 cm; Yük. 8, 5 cm; Göv. Ç. 4, 9 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, yüzeyde gökkuşuğu irizasyonu.

Dışa çekik ağız kenarı. Silindir uzun boyun, küresel gövde, hafif konveks dip.

M.S. 1. yüzyıl sonları.

Vessberg 1952, 132, Tip A I α , Pl. VII:5; von Berger 1960, 76, Taf. 12: 192, Taf. 20: 69; Kısa 1968, Formtaf. A 37-41, 54-62; Hayes 1975, Fig. 14, no. 486; Barag 1985, 95, Pl. 14, fig. 9, no. 124; Dussart 1998, 167, BXIII. 1312a, Pl. 54, no. 2; Whitehouse 1997, 127, 343, no. 200-202; Gürlar 2000, 24-25, no. 1-3.**12. Küresel gövdeli şişe****Res. 5**

Müze Env. No: 41. 1. 1993

A. Ç. 1, 6 cm; Yük. 4, 4 cm.

Mavi. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşuğu irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, küresel gövde, hafif konveks dip.

M.S. 1. yüzyıl ortaları.

Vessberg 1952, 132, Tip A I α , Pl. VII: 8; von Berger 1960, 76, Taf. 12: 183, Taf. 20: 61; Hayes 1975, 69, 202, no. 217; Whitehouse 1997, 126, 343, no. 198; Özet 1998, 57, Np. 24; Harter 1999, 90, Form D6a, Taf. 23: 491,494.**13. Küresel gövdeli şişe****Res. 6**

Müze Env. No: 21. 1. 1993

A. Ç. 2, 2 cm; Yük. 5, 7 cm; Göv. Ç. 3, 3 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, siyah renkte aşınma tabakası.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, küresel gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl ortaları.

Vessberg 1952, 132, Tip A I α , Pl. VII: 7; von Berger 1960, 76, Taf. 12: 183, Taf. 20: 61; Spartz 1967, Taf. 36, no. 154; von Saldern 1974, 128, no. 172; Matheson 1980, 31, no. 89-90; von Saldern 1980, 26, Pl. 5, no. 116; Whitehouse 1997, 126, 343, no. 198 Özet 1998, 61, no. 28; Harter 1999, 90, Form D6a, Taf. 23: 491,494.**14. Minyatür şişe****Res. 7**

Müze Env. No: 42. 1. 1993

A. Ç. 1, 7 cm; Yük. 3, 3 cm; Göv. Çap. 1, 9 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle çok fazla gökkuşuğu irizasyonu ve siyah renkte aşınma tabakası.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, armut biçimli gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl başlarından itibaren.

Vessberg 1952, 134, Tip A III α , Pl. VII: 31; von Saldern 1980, 70, 202, no. 221; Barkoczi 1988, 197, Taf. XVII, no. 198; Harter 1999, 222, Taf. 24: 514.**15. Minyatür şişe****Res. 8**

Müze Env. No: 40. 1. 1993

A. Ç.-; Yük. 4, 3 cm; Göv. Çap. 2, 8 cm.

Mavi. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Ağız kısmı kırık ve eksik.

Silindir boyun, armut biçimli gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl.

Vessberg 1952, 134, Tip A III α , Pl. VII: 31; Isings 1957, 22, Form 6a; Lightfoot-Arslan 1992, 39, no. 6; Harter 1999, 222, Taf. 24: 514; Gürlar 2000, 28, No.5 ve 9.**16. Unguentarium****Res. 9, Çiz. 3**

Müze Env. No: 11. 1. 1993

A. Ç. 2, 7 cm; Yük. 14, 2 cm; Göv. Ç. 5, 8 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, ağız kenarı deforme.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindirik uzun boyun, armut biçimli gövde kaideye doru hafifçe genişletilmiş, hafif konveks dip.

M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ve 2. yüzyıl başları.

Harden 1936, Tip. B, Fig. 805-806; Vessberg 1952, 139, Pl. IX: 5, 6, Pl. XXII: 32, Pl. XXIII: 21; Isings 1957, 97-98, Form 82 A1; Spartz 1967, Taf. 18,

No.73; Kisa 1968, Formtaf. A 24; Hayes 1975, Fig. 8, no. 247; Platz-Horster 1976, 66, no. 125; Barköczi 1988, 1116, Taf. XVII, no. 206; Özet 1998, 85, no. 48; Dussart 1998, 165, BXIII. 1211a, Pl. 52, no. 1; Güler 2000, 51-52, no. 56-57.

17. Unguentarium Res. 10, Çiz. 4

Müze Env. No: 32. 1. 1993

A. Ç.1, 6 cm; Yük. 7, 8 cm; Göv. Ç. 1, 5 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam. Dışarı-yukarı-içeri doğru katlanmış ve içe katlandıktan sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, konkav gövde aşağıya doru daralarak iner, sivri dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Edgar 1905, 69, Pl. VIII, no. 32.690; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 17; Isings 1957, 41, Form 27; Clairmont 1963, 139, Pl. XXXVII, no. 726; Hayes 1975, 161, Pl. 42, no. 666; von Saldern 1980, 25, Pl. 5, no. 112; Sternini 1990, 44, Pl. 20, no. 92; Dussart 1998, 168, BXIII. 1321, Pl. 54, no. 10-11.

18. Unguentarium Res. 11, Çiz. 5

Müze Env. No: 34. 1. 1993

A. Ç.1, 7 cm; Yük. 9 cm; Göv. Ç. 1, 7 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam. Hafif dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, konkav gövde aşağıya doru daralarak iner, sivri dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 17.

19. Unguentarium Res. 12, Çiz. 6

Müze Env. No: 35. 1. 1993

A. Ç. 1, 4 cm; Yük. 9 cm; Göv. Ç. 1, 6 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Hafif dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, konkav gövde aşağıya doru daralarak iner, sivri dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 17.

20. Unguentarium Res. 13, Çiz. 7

Müze Env. No: 36. 1. 1993

A. Ç. 1, 5 cm; Yük. 9, 3 cm; Göv. Ç. 1, 8 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

İçe çekik ağız kenarı. Silindir uzun boyun, konkav gövde aşağıya doru daralarak iner, hafif konveks dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 17.

21. Unguentarium Res. 14, Çiz. 8

Müze Env. No: 39. 1. 1993

A. Ç.1, 4 cm; Yük. 8, 7 cm; Göv. Ç. 1, 5 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, hafif konkav gövde, düz dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 18; Isings 1957, 41, Form 27; Czurd-Ruth 1979, 115, Taf. 6, no. 859; Sternini 1990, 45, Pl. 20, no. 93; Dussart 1998, 168, BXIII. 1321, Pl. 54, no. 10.

22. Unguentarium Res. 15, Çiz. 9

Müze Env. No: 18. 1. 1993

A. Ç. 2, cm; Yük. 11, 1 cm; Göv. Ç. 3, 3 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Basit boyun, gövde kaideye doru genişletilmiş, hafif konkav dip. Dipte pontil izi.

M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ve 2. yüzyıl başları.

Harden 1936, 277, Tip. E, Pl. XX, no. 833; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 25; Isings 1957, 97, Form 82 B1; Kisa 1968, Formtaf. A 19.

23. Unguentarium Res. 16, Çiz. 10

Müze Env. No: 20. 1. 1993

A. Ç. 1, 8 cm; Yük. 7, 6 cm; Göv. Ç. 3, 1 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle yoğun gökkuşağı irizasyonu .

Dışa çekik ağız kenarı. Silindir boyun, gövdenin armut formu aşağı doğru çekilmiş, hafif konveks dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 24, XIX: 9; von Saldern 1980, 28, Pl. 9, no. 173; Sternini 1990, 40, Pl. 19, no. 77; Dussart 1998, 170, BXIII. 7, Pl. 55, no. 14.

24. Unguentarium Res. 17, Çiz. 11

Müze Env. No: 37. 1. 1993

A. Ç.1, 4 cm; Yük. 8, 5 cm; Göv. Ç. 1, 5 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, armut biçimli gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 18; Isings 1957, 41, Form 27; Czurd-Ruth 1979, 115, Taf. 6, no. 859; Sternini 1990, 45, Pl. 20, no. 93; Dussart 1998, 168, BXIII. 1321, Pl. 54, no. 10.

25. Unguentarium**Res. 18**

Müze Env. No: 22. 1. 1993

A. Ç. 1, 7 cm; Yük. 11, 4 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu
Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları.

Ritterling 1913, 376, Form 18, Taf. XXXVIII, no. 18 A-B; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 21; Isings 1957, 24, Form 8; Goethert-Polaschek 1977, 93, Pl. 47, no. 428; Matheson 1980, 29, no. 79; Barkoçzi 1988, 112, Taf. XVII, no. 189; Stern-Yağcı 1989, Fig. 10, no. 1-4; Sternini 1990, 42, Pl. 19-20, no. 83-84; Whitehouse 1997, 137, 345, no. 224; Özet 1998, 76, no. 40.

26. Unguentarium**Res. 19, Çiz. 12**

Müze Env. No: 24. 1. 1993

A. Ç. 1, 9 cm; Yük. 10, 3 cm. Göv. Ç. 2, 4 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.
Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 25

27. Unguentarium**Res. 20, Çiz. 13**

Müze Env. No: 29. 1. 1993

A. Ç. 1, 7 cm; Yük. 10 cm; Göv. Ç. 1, 9 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekik ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 25

28. Unguentarium**Res. 21, Çiz. 14**

Müze Env. No: 30. 1. 1993

A. Ç. 1, 9 cm; Yük. 10, 8 cm; Göv. Ç. 2, 1 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 25

29. Unguentarium**Res. 22, Çiz. 15**

Müze Env. No: 33. 1. 1993

A. Ç. 1, 4 cm; Yük. 8, 8 cm; Göv. Ç. 1, 6 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

İçe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 25

30. Unguentarium**Res. 23, Çiz. 16**

Müze Env. No: 28. 1. 1993

A. Ç. 1, 5 cm; Yük. 9, 9 cm; Göv. Ç. 2, 3 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle yoğun gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 25

31. Unguentarium**Res. 24, Çiz. 17**

Müze Env. No: 13. 1. 1993

A. Ç. 1, 8 cm; Yük. 11, 2 cm; Göv. Ç. 3, 1 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl ortalarından itibaren.

Wiegand-Schrader 1904, 278, Abb. 286 d; Edgar 1905, 58, Pl. VIII, no. 32.676; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 24; Davidson 1952, Fig. 11, no. 667,669; Isings 1957, 42-43, Form 28a; Fortuna 1965, 23, Fig. 14; Dusenbery 1967, 43, no. 26; von Saldern 1974, 130, no. 178; Hayes 1975, 151, 173, 185, Fig. 8, no. 220, Fig. 20, no. 625; Platz-Horster 1976, 65-66, no. 121-123; Czurda-Ruth 1979, 115, Taf. 6, no. 856; Oliver 1983, 255-256, Fig. 4, no. 58-59; Barag 1985, 102, Pl. 17, no. 149; Lighthfoot-Arslan 1992, 173, no. 108; Whitehouse 1997, 132, 344, no. 212; Özet 1998, 89, no. 50; Gürlü 2000, 35, no. 24-26, 28.

32. Unguentarium**Res. 25, Çiz. 18**

Müze Env. No: 14. 1. 1993

A. Ç. 2, 1 cm; Yük. 13, 4 cm; Göv. Ç. 4, 1 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyıl ortalarından itibaren. Benzer örnekler için bkz. Nr. 31

33. Unguentarium **Res. 26, Çiz. 19**

Müze Env. No: 16. 1. 1993
A. Ç. 2, 1 cm; Yük. 9, 8 cm; Göv. Ç. 3, 4 cm.
Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyıl ortalarından itibaren. Benzer örnekler için bkz. Nr. 31

34. Unguentarium **Res. 27, Çiz. 20**

Müze Env. No: 7. 1. 1993
A. Ç. 1, 9 cm; Yük. 13 cm; Göv. Ç. 4 cm.
Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyıl ortalarından itibaren. Benzer örnekler için bkz. Nr. 31

35. Unguentarium **Res. 28. Çiz. 21**

Müze Env. No: 38. 1. 1993
A. Ç. 1, 9 cm; Yük. 9, 5 cm; Göv. Ç. 2, 2 cm.
Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Ağıza doğru genişleyen ince-uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları. Edgar 1905, 59, Pl. VII, no. 32.682; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 22; Isings 1957, 24, Form 8; Hayes 1975, 74, 173, Fig. 8, no. 251; Goethert-Polaschek 1977, 93, Taf. 47, no. 429; Czurda-Ruth 1979, 115, Taf. 6, no. 856; Stern-Yağcı 1989, Fig. 10, no. 12-13; Sternini 1990, 43, Pl. 20, no. 86; Lightfoot-Arslan 1992, 44, no. 11; Whitehouse 1997, 139, 345, no. 228; Özet 1998, 72, no. 37; Gürler 2000, 28-29, no. 10-11.

36. Unguentarium **Res. 29, Çiz. 22**

Müze Env. No: 27. 1. 1993
A. Ç. 1, 9 cm; Yük. 9, 8 cm; Göv. Ç. 2, 2 cm.
Açık sarı. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları. Benzer örnekler için bkz. Nr. 35

37. Unguentarium **Res. 30, Çiz. 23**

Müze Env. No: 25. 1. 1993
A. Ç. 1, 8 cm; Yük. 9, 5 cm; Göv. Ç. 2, 2 cm.
Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle yoğun gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Kısa boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başları. Edgar 1905, 59, Pl. VII, no. 32.682; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 22; Isings 1957, 24, Form 8; Czurda-Ruth 1979, 114, Taf. 6, no. 852.

38. Unguentarium **Res. 31, Çiz. 24**

Müze Env. No: 23. 1. 1993
A. Ç. 2, 2 cm. Yük. 10, 3 cm. Göv. Ç. 2, 7 cm.
Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle yoğun gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip. M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği -2. yüzyıl başları. Wiegand-Schrader 1904, 278, Abb. 286 e; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 23; Isings 1957, 42, Form 28a; Hayes 1975, 139, Fig. 17, no. 570; Platz-Horster 1976, 66, no. 124; Sternini 1990, 76, Pl. 28,172; Özet 1998, 87, no. 49b; Dussart 1998, 167, BXIII.1311, Pl. 53, no. 11; Gürler 2000, 34, no. 22.

39. Unguentarium **Res. 32, Çiz. 25**

Müze Env. No: 17. 1. 1993
A. Ç. 1, 9 cm; Yük. 10, 4 cm; Göv. Ç. 3, 4 cm.
Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu. Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, konkav dip. Pontil izi.

M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği -2. yüzyıl başları.
Benzer örnekler için bkz. Nr. 38.

40. Unguentarium Res. 33, Çiz. 26

Müze Env. No: 19. 1. 1993

A. Ç. 1, 8 cm; Yük. 9, 7 cm; Açık yeşil.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövde aşağı doğru uzatılmış, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği -2. yüzyıl başları.
Benzer örnekler için bkz. Nr. 38.

41. Unguentarium Res. 34, Çiz. 27

Müze Env. No: 26. 1. 1993

A. Ç. 2, 8 cm; Yük. 12, 3 cm; Göv. Ç. 2, 4 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Geniş olarak dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövdeli, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu - 2. Yüzyıl başları.

Mansel 1941, 121, Abb. 2, :no. 13; Vessberg 1952, 141, Pl. IX: 19; Isings 1957, 43, Form 28b; Fortuna 1960, 18, no. 2, 4, 12; Hayes 1975, 71, 173, Fig. 8, no. 233; Czurda-Ruth 1979, 123, Taf. 7, no. 924; von Saldern 1980, 28, Pl. 8, no. 160; Sternini 1990, 60, Pl. 23-24, no. 128; Lightfoot-Arslan 1992, 43, no. 10.

42. Unguentarium Res. 35, Çiz. 28

Müze Env. No: 31. 1. 1993

A. Ç.1, 7 cm; Yük. 8, 5 cm; Göv. Ç. 1, 7 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, aşınma nedeniyle gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, armut gövdeli, hafif konkav dip.

M.S. 1. yüzyıl sonu-2. yüzyıl başları.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 41

43. Unguentarium Res. 36

Müze Env. No: 8. 1. 1993

A. Ç. 2 cm; Göv. Ç. 5, 6 cm.

Koyu mavimsi yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, kalın cam, aşınma nedeniyle yüzeyde mat siyah ve gökkuşağı irizasyonu.

Geniş olarak dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun,

boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, bodur armut gövdeli, hafif konkav dip.

M.S. 2. yüzyıldan itibaren.

Wiegand-Schrader 1904, 278, Abb. 286 c; Edgar 1905, 150, Pl. VIII, No.32.643; Harden 1936, 265, Tip A, Pl. X, XX, no. 797-803; Vessberg 1952, Pl. XXIII, no. 120; Isings 1957, 43, Form 28b; Dusenbery 1967, 42, no. 23; Spartz 1967, Taf. 15, no. 55; von Saldern 1980, 23-25, Pl. 5, no. 110; Stern-Yağcı 1989, 601, Fig. 7.1, Fig. 8. 1-6, Fig. 9. 1-5; Sternini 1990, 70, Pl. 25,151-152; Lightfoot-Arslan 1992, 80-83, no. 36-39; Özet 1998, 118, no. 75c.

44. Unguentarium Res. 37, Çiz. 29

Müze Env. No: 10. 1. 1993

A. Ç. 3, 3 cm; Yük. 12, 6 cm; Göv. Ç. 5, 7 cm.

Koyu mavimsi yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, kalın cam, aşınma nedeniyle yüzeyde mat siyah ve gökkuşağı irizasyonu.

Geniş olarak dışarı çekildikten sonra içe katlanmış ve sonra düzleştirilmiş ağız kenarı. Silindir uzun boyun, boyun ile gövde arasında bombeli ayırım, bodur armut gövdeli, hafif konkav dip.

M.S. 2. yüzyıldan itibaren.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 43.

45. Hurma Biçimli Şişe Res. 38, Çiz. 30

Müze Env. No: 43. 1. 1993

A. Ç. 2 cm; Yük. 7, 4 cm; Göv. Ç. 3, 2 cm.

Sarımsıkahverengi, saydam cam hamurlu. Kalıba üfleme. Tam.

Yuvarlak dışı çekik ağız kenarı, hurma biçimli form. Uzun oval gövde üzerinde hurma dokusu veren kabartma çizgiler.

M.S. 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl başları.

Isings 1957, 93, Form 78d; Clairmont 1963, 40, Pl. XXI, no. 150; Spartz 1967, Taf. 8, fig. 36; von Saldern, 1974, 63, no. 45-46; Platz-Horster 1976, 37-38, no. 50-52; Fitzwilliam 1978, 50, no. 97a ve b; Matheson 1980, 60-61, fig. 139-146; Rohde 1980, 161-162, no. 32, fig. 32; Barag 1985, 93-94, no. 119-120, fig. 9, Pl. 14; Fleming 1999, 38, Pl. E. 45; Stern 1995, 172-179, no. 84-107; Whitehouse 2001, 47-48, no. 519-521.

46. Bardak Res. 39, Çiz. 31

Müze Env. No: 6. 1. 1993

A. Ç. 6, 5 cm; Yük. 7, 1 cm.

Sarımsı yeşil. Serbest üfleme. Tam, gövde ve dipte çatlak.

Aleve tutularak yuvarlatılmış ağız kenarı, silindir gövde hafif konveks profilli, hafif konkav dip. Ayrı bir kaidesi yok ve süslemesiz.

M.S. 1. yüzyıl.

Vessberg 1952, 120, Pl. III, no. 1-3; Isings 1957, 27-28, Form 12; Spartz 1967, Taf. 7, fig. 32; von Saldern 1980, 13-14, Fig. 46, 49 ve 51; Oliver 1983, 255, Pl. XLI, no. 10-12; Lightfoot – Arslan 1992, 65-67, Fig. 24-26; Özet 1998, 98, no. 58; Erten 2001a, 96, 98, 102, Res. 1, Çiz. 1-2.

47. Boncuk

Res. 40

Müze Env. No: 52. 1. 1993

Uzunluk: 4, 1 cm. Ç. 1, 2 cm.

Mavi ve beyaz. Bir cam borunun ateşte yuvarlatılarak şekil verilmesi ile yapılmış.

Silindir formlu, mavi ve beyaz renklerle oluşturulmuş zikzak şerit süslemeli.

M.S. 1. yüzyıl ortalarından itibaren.

Neuburg 1949, 52, Pl. XXXII, no. 112 c ve d; Harden 1936, 304, Pl. XXII, no. 995; Czurda-Ruth 1979, 191, Taf. 22, no. 2050; Neuburg 1962, 26, 89, Farbtaf. X c; Kisa 1968, 53, Abb. 25, no. 12; Goldstein 1979, 271, no. 811; Spaer 2001, 102, Pl. 12-13, Fig. 47.

48. Silindirik Şişe

Res. 41, Çiz. 32

Müze Env. No: 5. 1. 1993

A. Ç. 5, 6 cm; Göv. Ç. 12, 1 cm; K. Ç. 8, 5 cm. Kulp Genişliği: 3, 1 cm.

Açık yeşil. Serbest üfleme, aletle şekillendirme. Tam, gökkuşağı irizasyonu.

Dışarı-yukarı-içeri doğru katlanmış ve içe katlandıktan sonra düzleştirilmiş geniş ağız kenarı, silindir kısa boyun, dışbükey pürüzsüz yuvarlak omuz, silindir gövde, hafif konkav dip. Dört kaburgalı kulp omuzdan dikey olarak yukarı çekildikten sonra aşağı doğru çekilerek ağzın dış köşesine yapıştırılmış. Silindir gövdede yatay bantlardan oluşan kesme çizgi bezemeli.

M.S. 1. yüzyılın ilk yarısı ile 2. yüzyıl içinde.

Edgar 1905, 31, Pl. V, No.m 32.540; Kisa 1908, 314, Abb. 54, Formentaf. C 173; Ritterling 1913, 373, Form 12, Taf. XXXVIII; Morin-Jean 1913, 53, Form 8; Harden 1936, 235, Pl. XIX, no. 735; Vessberg 1952, 125, 128, Tip A III α, Pl. V:21, XV: 4; Isings 1957, 65, Form 52a; Von Berger 1960, 80, Taf. 13, no. 203, Taf. 21, 85; Yadin 1963, 102, Pl. 30, Fig. 38; Franciscis 1963, 139; Spartz 1967, Taf. 14, no. 53; Hayes 1975, 59, Pl. 11, no. 147; Goethert-Polaschek 1977, 200, Taf. 67, no. 1232; Czurda-Ruth 1979, 137-

138, Taf. 15, no. 1013; Rohde 1980, 169-170, Abb. 55; Barag 1985, 98, Fig. 10, no. 137; Welker 1985, 32, Taf. 9, no. 105; Welker 1987, 26, no. 23; Harden 1988, 97, no. 39; Stern-Yağcı 1989, 603; Sternini 1990, 110-111, Pl. 40, no. 227-232; Lightfoot-Arslan 1992, 50-51, no. 17-18; Menninger 1996, 83, no. 388, Taf. 28, 1; Dussart 1998, 156, 287, BXI, 22; Özet 1998, 110, no. 70.

SERAMİK BULUNTULAR

49. Kulplu Çömlek

Res. 42

Müze Env. No: 48. 1. 1993

A. Ç. 12 cm; Yük. 19, 8 cm; K. Ç. 8, 3 cm.

Krem beyaz. Kulplardan biri kırık, ince hamur, gövdede kırmızı astar izleri.

Yuvarlak dışa çekik ağız kenarı, kısa boyunlu, boyundan gövdeye geçişte keskin omuz kenarı, gövdeden omuza yükselen kaburgalı çift kulp, şişman gövde dibe doğru daralır, hafif konkav dip. Omuzda beşli yiv bezemesi.

M.S. 1. yüzyıl sonları - 2. yüzyıl başları.

Tarsus Müzesi, Env. no. 3. 7. 990 ve 2. 7. 990.

50. Kulplu Çömlek

Res. 43

Müze Env. No: 46. 1. 1993

A. Ç. 20 cm; K. Ç. 8, 5 cm.

Krem beyaz. Tam, ince hamur, gövdede kırmızı astar izleri.

Yuvarlak düz ağızlı, boyundan gövdeye geçişte keskin omuz kenarı, gövdeden omuza yükselen kaburgalı çift kulplu, şişman gövde dibe doğru daralır, hafif konkav dip. Omuzda üç yiv bezemeli.

M.S. 1. yüzyıl sonları - 2. yüzyıl başları.

51. Kulplu ve Kapaklı Çömlek

Res. 44

Müze Env. No: 49. 1. 1993

A. Ç. 13 cm; K. Ç. 9 cm.

Krem beyaz. Tam, ince hamur, gövdede kırmızı astar izleri.

Yuvarlak ağızlı, kısa boyunlu, omuzdan iki kulplu, şişkin gövde aşağı doğru daralır, dairesel düz dip biraz içe basık. Boyunda, kulp hizasında yiv bezemeli. Yuvarlak düz kapaklı. Çömlekte ve kapakta alçı kalıntıları.

M.S. 1. yüzyıl sonları - 2. yüzyıl başları.

52. Unguentarium

Res. 45, Çiz. 33

Müze Env. No: 4. 1. 1993

A. Ç. 2, 9 cm; Yük. 8, 2 cm; K. Ç. 2, 2 cm.

Krem beyaz. Tam, ince hamur, boyunda kırmızı astar izleri.

Yuvarlak dışa çekik ağız kenarı, uzun silindir boyun, armut biçimli gövde, gövde kaideye doğru daralır, düz dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Wiegand-Schrader 1904, 279, Abb. 290 b; Welles 1968, Fig. 2, no. 31 Anderson 1977, 512, Fig. 199, no. 769 ve 775; Anderson-Stojanovic 1987, 107, Fig. 1 e; Mitsopoulos-Leon 1991, Taf. 217, 41-44; Karabay 1995, 232, 241, Res. 15; Kızıl 1996, 258, 260, 270, Res. 19; Boysal-Kadioğlu 1999, 227, Res. 6; Küçükçoban 2002, 253, 258, Çiz. 2; Meriç 2002, Taf. 41, K494.

53. Unguentarium **Res. 46, Çiz. 34**

Müze Env. No: 2. 1. 1993

A. Ç. 2, 9 cm; Yük. 9 cm; K. Ç. 2, 1 cm.

Krem beyaz. Tam, ağız kısmında kırık ve çatlaklar, ince hamur, boyunda kırmızı astar izleri.

Oval hafif dışa çekik ağız kenarı biraz deforme, uzun silindir boyun, armut biçimli gövde, gövde kaideye doğru daralır, hafif konkav dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Wiegand-Schrader 1904, 279, Abb. 290 a ve c; Welles 1968, Fig. 2, no. 25; Anderson 1977, 512, Fig. 202, no. 776-779; Anderson-Stojanovic 1987, 107, Fig. 1 i; Mitsopoulos-Leon 1991, Taf. 217, 39; Karabay 1995, 232, 241, Res. 15; Kızıl 1996, 258, 260, 270, Res. 19; Boysal-Kadioğlu 1999, 227, Res. 6; Küçükçoban 2002, 253, 258, Çiz. 2; Meriç 2002, Taf. 41, K499-500.

54. Unguentarium **Res. 47, Çiz. 35**

Müze Env. No: 1. 1. 1993

A. Ç. 2, 6 cm; Yük. 8, 3 cm; K. Ç. 1, 3 cm.

Krem beyaz. Tam, ağız kısmında kırık ve çatlaklar, ince hamur, boyun ve gövdede kırmızı astar izleri, gövdenin bazı yerlerinde kireç tabakası.

Yuvarlak hafif dışa çekik ağız kenarı, kısa silindir boyun, armut biçimli gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Benzer örnekler için bkz. Nr. 53.

55. Unguentarium **Res. 48, Çiz. 36**

Müze Env. No: 3. 1. 1993

A. Ç. 2, 9 cm; Yük. 9 cm; K. Ç. 2, 4 cm.

Açık kiremit. Tam, gövdede iki yandan içe basık, ince hamur, boyunda kırmızı astar izleri.

Yuvarlak dışa çekik ağız kenarı; ince, kısa, silindir boyun; torba biçimli gövde, hafif konkav dip.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Welles 1968, Fig. 2, no. 26; Anderson 1977, 512, Fig. 199, no. 773-774; Anderson-Stojanovic 1987, 107, Fig. 1 h; Mitsopoulos-Leon 1991, Taf. 217, 49; Karabay 1995, 232, 241, Res. 15; Kızıl 1996, 258, 260, 270, Res. 19; Boysal-Kadioğlu 1999, 227, Res. 6; Küçükçoban 2002, 253, 258, Çiz. 2.

BRONZ BULUNTULAR

56. Tek Kuplu Sürahi **Res. 49**

Müze Env. No: 50. 1. 1993

A. Ç. 4, 7 cm; Yük. 2, 9 cm; K. Ç. 4, 5 cm.

Yoğun kanserleşme nedeni ile küçük parçalar halinde dökülmeler ve yeşilimsi tabaka oluşumu, kulp kırık.

Yuvarlak dışa çekik ağızlı, ağız kenarında dairesel kabartma bezemeli, ince kısa boyunlu, kulplu, şişkin omuzlu, kaideye doğru daralan gövde, düz kaideye eş merkezli dairesel kabartma süslemeli.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Hayes 1984, 92, no. 146.

57. Patara **Res. 50**

Müze Env. No: 51. 1. 1993

Ç. 17 cm; Kulplu Uzunluk: 29, 5 cm; K. Ç. 7, 4 cm.

Yoğun kanserleşme nedeni ile küçük parçalar halinde dökülmeler ve yeşilimsi tabaka oluşumu.

Yayvan yuvarlak bir çanak, kulplu, kulp başlangıcında aşırı deformasyon nedeni ile tanımlanamayan süsleme, tabanda kabartma tarzında yapılmış eş merkezli iç içe daire süslemesi.

M.S. 1.-2. yüzyıl.

Figen Yurtseven (M.A.)
Albert-Ludwigs Universität
Archäologisches Institut
Fahnenbergplatz
79085 Freiburg i. Br.
e-mail:figenseven@hotmail.com

Resim ve Çizim Listesi:

Resim 1. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Resim 2. Pişmiş toprak Torpido Lahit

Resim 3-5, Çizim 1-2. Küresel gövdeli, silindir uzun boyunlu şişeler.

Resim 6. Küresel gövdeli, silindir uzun boyunlu ve katlanmış ağız kenarları olan şişe formunun kısa boyunlu olan örneği.

Resim 7. Armut biçimli gövde formu, katlanmış ağız kenarlı (dışarı-yukarı-içe doğru) ve silindir boyunlu minyatür şişe.

Resim 8. Armut biçimli gövde formu ve silindir boyunlu minyatür şişe.

Res. 9, Çiz. 3. Şamdan biçimli *unguentarium*

Resim 10-14, Çizim 4-8. Tüp biçimli *unguentarium*'lar.

Resim 15-17, Çizim 9-11. Armut biçimli gövde formu aşağı doğru çekilmiş tüp biçimli *unguentarium*'lar.

Resim 18-23, Çizim 12-16. Boyun ile gövde arasında boğum olan tüp biçimli *unguentarium*'lar.

Resim 24-35, Çizim 17-28. Boyun ile gövdeleri arasında boğum olan tüp biçimli *unguentarium*'lar arasında armut gövde biçimi olan örnekler.

Resim 36-37, Çizim 29. Bodur, üçgen gövdeli, uzun silindir boyunlu, geniş ve katlanmış ağız kenarı olan *unguentarium*.

Resim 38, Çizim 30. Hurma biçimli şişe.

Resim 39, Çizim 31. Bardak.

Resim 40. Zikzak süslemeli boncuk.

Res. 41, Çiz. 32. Gövdesinde yatay bantlardan oluşan kesme çizgi süslemeli silindir şişe.

Resim 42-44. Seramik kaplar.

Resim 45-47, Çizim 33-35. Armut biçimli gövde formu olan *unguentarium*'lar.

Resim 48, Çizim 36. Torba biçimli gövde formu olan *unguentarium*.

Resim 49. Tek kulplu sürahi.

Resim 50. Patera

BİBLİOGRAFYA

- Anderson 1977 V. R. Anderson, *Pottery of the Late Hellenistic and Early Roman Periods at Stobin* (1977).
- Anderson-Stojanovic 1987 V. R. Anderson-Stojanovic, "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *AJA* 91, 1987, 105-122.
- Avigad 1962 N. Avigad, "Expedition at Nahal David", *IEJ* XII, 1962, 169-183.
- Avigad 1972 N. Avigad, "Excavation in the Jewish Quarter of the Old City of Jerusalem", *IEJ* 22, 1972, 193-200.
- Aydın 2007 A. Aydın, "Adana Müzesi'ndeki Kurşun Lahitler", *Adalya* 10, 2007, 271-283.
- Barag 1985 D. Barag, *Catalogue of Western Asiatic Glass-In the British Museum I* (1985).
- Barkoczi 1988 L. Barkoczi, *Pannonische Glasfunde in Ungarn* (1988). *Studia Archaeologica* 9.
- Bayburtluoğlu 1977 C. Bayburtluoğlu, *Erythrai II-Pişmiş Toprak Eserler* (1977).
- Baydur 1986 N. Baydur, "Tarsus-Donuktaş Kazısı 1985", *KST* 8.2, 1986, 13-37.
- Baylan 2001 E. Baylan, "Çanak Çömlek Buluntuları", içinde: E. Baylan – N. Baydur – N. Seçkin (derl.), *Tarsus Donuktaş Kazı Raporu* (2001) 57-68.
- Behn 1910 F. Behn, *Römische Keramik mit Einschluss der Hellenistischen Vorstufen* (1910).
- Boysal – Kadioğlu 1999 Y. Boysal – M. Kadioğlu, "1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları", *KST* 20.2, 1998 (1999) 221-228.
- Brusin 1937 G. Brusin, "Ritrovamenti occasionli", *NSc* 1937, 190-192.
- Carington Smith 1982 J. Carington Smith, "A Roman Chamber Tomb on the Sout-East Slopes of Monasteriaki Kephala, Knossos", *BSA* 77, 1982, 255-293.
- Clairmont 1963 C. W. Clairmont, *The Glass Vessels-The Excavations at Dura Europos, Final Report IV, Part V* (1963).
- Cook – Bayburtluoğlu 1966 R. M. Cook – C. Bayburtluoğlu, "Çandarlı (Pitane) da Bulunan Boyalı Lahitler", *Anadolu / Anatolia* 10, 1966, 179-192.
- Czurda-Ruth 1979 B. Czurda-Ruth, *Die römischen Gläser vom Magdalensberg* (1979).
- Davidson 1952 G. R. Davidson, "Glass Vessels", *Corinth* XII, The Minor Objects (1952).
- Demirdelen 2000 H. Demirdelen, "Balgat Roma Mezarı", *MüzeKK* 10, 2000, 35-48.
- Deppert 1977 K. Deppert, *Römisches Bronzegergeschirr, im Müseum für Vor- und Frühgeschichte* (1977).
- Durukan 2003 M. Durukan, "Olba/Diocaesarea'daki Piramit Çatılı Mezar Anıtının Tarihlenmesi Üzerine", *Olba* 7, 2003, 219-238.
- Dusenbery 1967 E. B. Dusenbery, "Ancient Glass from the Cemeteries of Samothrace", *JGS* 9, 1967, 34-49.
- Dussart 1998 O. Dussart, *Le Verre en Jordanie et en Syrie du Sud* (1998).
- Edgar 1905 M. C. C. Edgar, *Graeco-Egyptian Glass, Cataloguegeneral des antiquites egyptiennes du Musee du Caire* (1905).
- Erkoca 2003 N. Erkoca, *Cam Çeşitleri ve Üretim Aşamaları*, Yayınlanmamış Bitirme Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir (2003).
- Er-Scarborough 1998 Y. Er-Scarborough, "Dağlık Kilikia-Lamotis Mezarları", *Olba* 1, 1998, 77-85.
- Erten 2001 E. Erten, "Türkiye Dışındaki Müzelerde Bulunan Anadolu Kaynaklı Roma

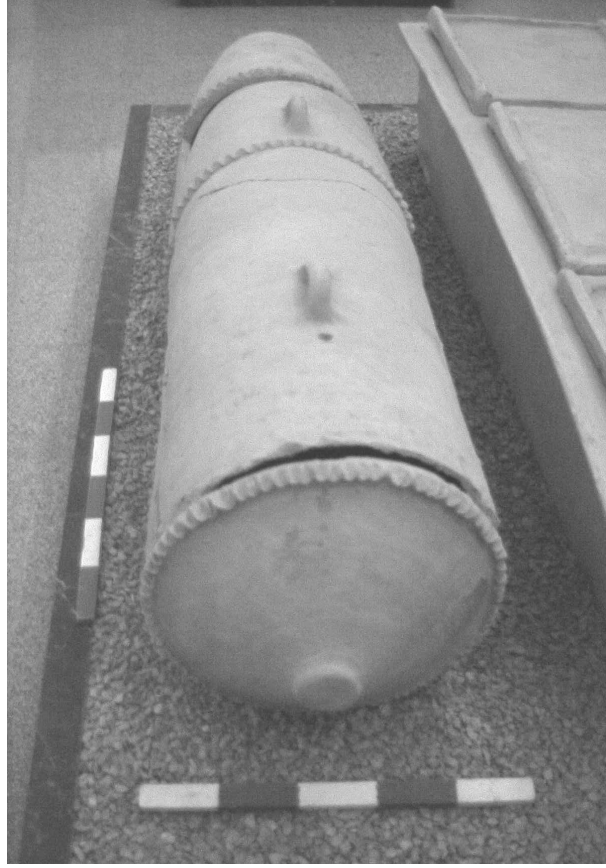
Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları

- Cam Eserleri Işığında Anadolu'da Cam", *TAED* 2, 2001, 73-82.
- Erten 2001a E. Erten, "İçel Müzesi Koleksiyonundan Cam Bardaklar", içinde: C. Özgünel – O. Bingöl – V. İdil – S. Doruk – K. Görkay – M. Kadioğlu (derl.), *Cevdet Bayburtuoğlu İçin Yazılar* (2001) 96-103.
- Erten 2004 E. Erten, "Silifke'den Bir Cam Buluntu: İnsan Başı Biçimli Şişe", *Anadolu /Anatolia* Ek Dizi 2 (2004)
- Erten 2005 E. Erten, "Mersin, Silifke, Olba Yüzey Araştırması 2003", *AST* 22.2, 2005, 11-22.
- Erten Yağcı 1999 E. Erten Yağcı, "Kilikia'da Cam", *Olba* 2, 1999, 169-183.
- Evren 1985 A. Evren, *Tire Müzesi ve Çevresinde Bulunan Pişmiş Toprak Labütler* (1985).
- Fitzwilliam 1978 Fitzwilliam Müzeum, *Glass at the Fitzwilliam Museum* (1978).
- Fleming 1999 S. J. Fleming, *Roman Glas – Reflections on Cultural Change* (1999).
- Fortuna 1960 M. T. Fortuna, "I vetri soffiati della necropoli di Akko", *JGS* 7, 1960, 17-25.
- Franciscis 1963 A. de Franciscis, "Vetri Antichi Scoperti ad Ercolano", *JGS* 5, 1963, 137-140.
- Fremersdorf 1939 F. Fremersdorf, *Römische Gläser aus Köln* (1939).
- Gençler 2003 Ç. Gençler, "I Vetri", içinde: E. E. Schneider (derl.), *Elaiussa Sebaste II* (2003) 730-731.
- Girginer 2004 K. S. Girginer, "2002-2003 Yılları Adana Yüzey Araştırmaları (Tufanbeyli-Saimbeyli)", *ANMED* 2, 2004, 63-67.
- Goethert-Polaschek 1977 K. Goethert-Polaschek, *Katalog der römischen Gläser des Rheinischen Landesmuseums Trier* (1977).
- Goldman 1950 H. Goldman, *Excavations at Gözülü Kule, Tarsus-Vol. I-The Hellenistic and Roman Roman Periods* (1950).
- Goldstein 1979 S. M. Goldstein, *Pre-Roman and Early Roman Glas-in The Corning Museum of Glass* (1979).
- Gürler 2000 B. Gürler, *Tire Müzesi Cam Eserleri* (2000).
- Hagen 1906 J. Hagen, "Ausgewählte römische Gräber aus Köln", *BJ* 114-15, 1906, 379-388.
- Harden 1936 D. B. Harden, *Roman Glass From Karanis-Found by the University of Michigan Archaeological Expedition in Egypt 1924-29* (1936).
- Harden 1967/68 D. B. Harden, "Late Roma Wheel-Inscribed Glasses with Double-Line Letters" *KölnJb* 9, 1967/68, 43-55.
- Harden 1988 D. B. Harden, *Glas der Caesaren, Römische-Germanisches Museum der Stadt Köln, The British Museum London, The Corning Museum of Glass* (1988).
- Harter 1999 G. Harter, *Römische Gläser des Landesmuseums Mainz* (1999).
- Hayes 1975 J. W. Hayes, *Roman and pre-Roman glass in the Royal Ontario Museum* (1975).
- Hayes 1984 J. W. Hayes, *Greek, Roman and Related Metalware in the Royal Ontario Museum a Catalogue* (1984).
- Hayes 1997 J. W. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman pottery* (1997).
- Isings 1957 C. Isings, *Roman Glass from Dated Finds-Archaeologia Traiectina II* (1957).
- Karabay 1995 N. Karabay, "Beylerbeyi I. No'lu Tümülüs", *MüzeKK* 5, 1995, 229-242.

- Keil – Wilhelm 1931 J. Keil – A. Wilhelm, *Denkmäler aus dem Rauche Kilikien*, MAMA III (1931).
- Kızıl 1996 A. Kızıl, “Beçin Hellenistik Dönem Oda Mezarı”, *MüzeKK* 6, 1996, 255-272.
- Kisa 1968 A. Kisa, *Das Glas im Altertume*², in 3 Teilen (1968).
- Koch 2001 G. Koch, *Roma İmparatorluk Dönemi Labitleri* (2001)
- Kohlert-Németh 1990 M. Kohlert-Németh, *Findsachen aus dem Hausrat* (1990).
- Küçükçoban 2002 F. Küçükçoban, “2000 Yılı Akdağ Kurtarma Kayısı”, *MüzeKK* 12, 2002, 251-262.
- Lightfoot – Arslan 1992 C. S. Lightfoot – M. Arslan, *Anadolu Antik Camları-Yüksel Erimtan Koleksiyonu* (1992).
- Machatschek 1967 A. Machatschek, *Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im rauhen Kilikien* (1967).
- Mansel 1941 A. M. Mansel, “Grabhügelforschung im östlichen Thrakien”, *AA* 56, 1941, 119-187.
- Matheson 1980 S. B. Matheson, *Ancient Glass in the Yale University Art Gallery* (1980).
- Mazar – Dunayevsky 1964 B. Mazar – I. Dunayevsky, “Ein Gedi–Third Season of Excavations”, *IEJ* 14, 1964, 121-130.
- Mazois – Gau 1829 F. Mazois – M. Gau, *Les Ruines de Pompéi III* (1829).
- Menninger 1996 M. Menninger, *Untersuchungen zu den Gläsern und Gipsabgüssen aus dem Fund von Begram (Afganistan)* (1996).
- Meriç 2002 R. Meriç, *Spätellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt im Ephesos* (2002).
- Mitsopoulos-Leon 1991 V. Mitsopoulos-Leon, *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde, 1. Teil: Keramik hellenistischer und römischer Zeit* (1991).
- Morin-Jean 1913 J. A. Morin-Jean, *La verrerie en Gaule sous l'Empire Romain* (1913).
- Neuburg 1949 F. Neuburg, *Glass in Antiquity* (1949).
- Neuburg 1962 F. Neuburg, *Antikes Glas* (1962).
- Oliver 1983 A. Oliver, “Tomb 12 at Episkopi”, *RDAC*, 1983, 245-256,
- Onurkan 1988 S. Onurkan, *Doğu Trakya Tümülüsleri Maden Eserleri, İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Trakya Toplu Buluntuları* (1988).
- Özet 1998 A. Özet, “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Cam Örnekleri ile Antik Çağda Cam Yapımı”, *Bulleten* LI/200, 1998, 587-607.
- Petrie 1974 Sir W. M. F. Petrie, *Tell el Amarna*² (1974).
- Platz-Horster 1976 G. Platz-Horster, *Antike Gläser Ausstellung 1976-1977, im Antikenmuseum Berlin* (1976).
- Ritterling 1913 E. Ritterling, *Das frühromische Lager bei Hofheim im Taunus*, *Nass. Ann.* XL (1913).
- Rohde 1980 E. Rohde, “Antikes Glas. Eine Vorlage aus den Beständen der Berliner Antiken-Sammlung”, *FuB* 20/21, 1980, 147-187.
- Rosenbaum-Alföldi 1971 E. Rosenbaum-Alföldi, 1971, *Anamur Nekropolis: The Necropolis of Anamurium* (1971).
- Schlick-Nolte 2002 B. Schlick-Nolte, “Ancient Glass Vessels”, içinde: R. S. Bianchi – B. Schlick-

Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları

- Nolte – G. M. Bernheimer – D. Barag (derl.), *Reflections on Ancient Glass from the Borowski Collection* (2002) 41-109.
- Sellers – Baramki 1953 O. R. Sellers – D. C. Baramki, *A roman-byzantine burial cave in Northern Paletsine* (1953).
- Spaer 2001 M. Spaer, *Ancient Glass in the Israel Museum Beads and Other Small Objects* (2001).
- Spartz 1967 E. Spartz, *Antike Gäser-Staatliche Kunstsammlungen Kassel* (1967).
- Stern – Erten Yağcı 1989 E. M. Stern – E. Erten Yağcı, “Glass Vessels Exhibited in the Bölge Museum-Adana/ Adana Bölge Müzesinde Sergilenmekte Olan Cam Eserler”, *Belleten* CLIII, 1989, 583-605.
- Stern 1984 E. M. Stern, “Antikes Glas in der Südtürkei”, *GlastechBer* 57, 1984, 132-139.
- Stern 1989 E. M. Stern, “The Production of Glass Vessels in Roman Cilicia”, *KölnJb* 22, 1989, 121-128.
- Stern 1995 E. M. Stern, *The Toledo Museum of Art, Roman Mold-Blown Glass, The First Through Sixth Centuries* (1995).
- Sternini 1990 M. Sternini, *La verrerie romaine du Musée Archéologique de Nîmes, Cahiers des Musée et Monuments de Nîmes Bd. 1* (1990).
- Toynbee 1971 J. M. C. Toynbee, *Death and Burial in the Roman World* (1971).
- van der Sleen 1973 W. G. N. van der Sleen, *A Handbook on Beads* (1973).
- Vessberg 1952 O. Vessberg, “Roman Glass in Cyprus”, *Opuscula Archaeologica* 7, 1952, 109-168.
- Von Berger 1960 L. von Berger, *Römische Gläser aus Vindonissa* (1960).
- von Saldern 1974 A. von Saldern, *Glassammlung Hentrich Kunstmuseum Dusseldorf* (1974).
- von Saldern 1980 A. von Saldern, *Ancient and Byzantine Glass from Sardis* (1980).
- Welker 1985 E. Welker, *Die römischen Gläser von Nida-Heddernheim II* (1985).
- Welker 1987 E. Welker, *Archäologische Reihe Antike Gläser-im Frankfurter Museum für Vor- und Frühgeschichte* (1987).
- Welles 1968 C. B. Welles, *The Excavations at Dura-Europos, Final Report IV* (1968).
- Whitehouse 1997 D. Whitehouse, *Roman Glass in The Corning Museum of Glass, Vol. 1* (1997).
- Whitehouse 2001 D. Whitehouse, *Roman Glass in The Corning Museum of Glass, Vol. 1-2* (2001).
- Wiegand – Schrader 1904 T. Wiegand – H Schrader, *Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895-1898* (1904).
- Yadin 1963 Y. Yadin, *The Finds from Bar-Kokhba Period in the Cave of Letters* (1963).
- Yağcı 1989 R. Yağcı, “Anadolu Medeniyetleri Müzesinden iki Patera Saptı”, *AMMY* 1989, 16-26.
- Yağcı 2003 R. Yağcı, “Soli/Pompeipolis 2002 Yılı Kazıları”, *KST* 25.2, 2003, 51-52.
- Yağcı 2003a R. Yağcı, “Soli-Pompeipolis 2002”, *ANMED* 1, 2003, 25 Ekim 2006, <http://www.akmedanmed.com/article.php?artID=17&catID=8>.
- Yurtseven 2006 F. Yurtseven, *Ovalık Kilikia-Tarsus'daki Roma Dönemi Mezarına Ait Buluntular*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi (2006).
- Zoroğlu 1994 L. Zoroğlu, *Kelenderis I* (1994).

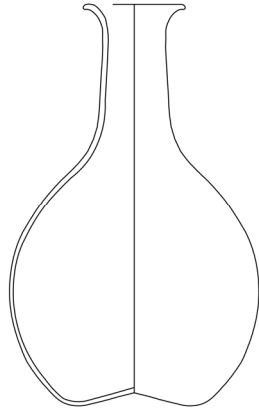

Resim 1

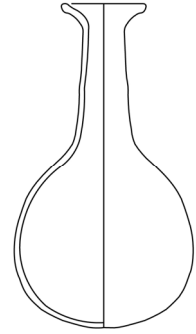

Resim 2

Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları

Resim 3, Çizim 1

Resim 4, Çizim 2

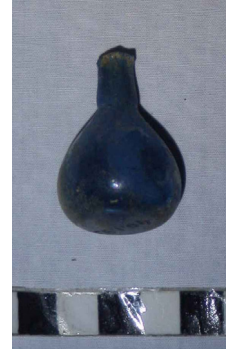
Resim 5

Resim 6

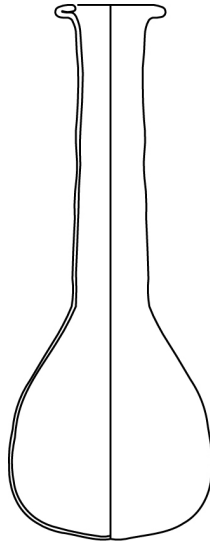
Resim 7

Resim 8

Resim 9, Çizim 3

Resim 10, Çizim 4

Resim 11, Çizim 5

Resim 12, Çizim 6

Resim 13, Çizim 7

Resim 14, Çizim 8

Resim 15, Çizim 9

Resim 16, Çizim 10

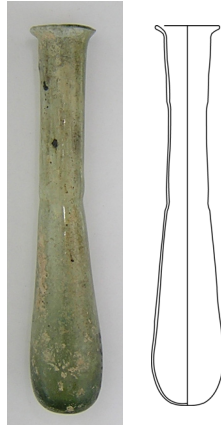
Resim 17, Çizim 11

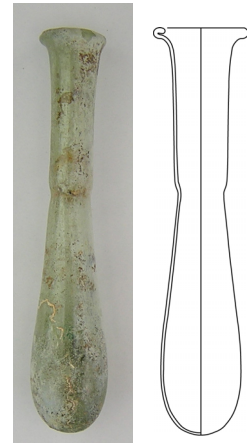
Resim 18

Resim 19, Çizim 12

Resim 20, Çizim 13

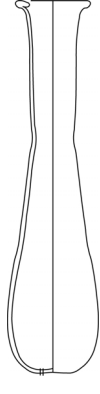

Resim 21, Çizim 14

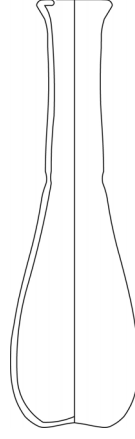
Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları

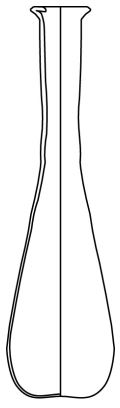
Resim 22, Çizim 15

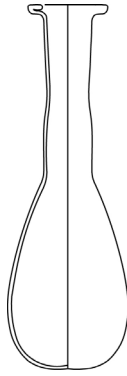
Resim 23, Çizim 16

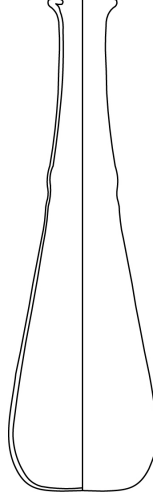
Resim 24, Çizim 17

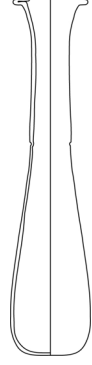
Resim 25, Çizim 18

Resim 26, Çizim 19

Resim 27, Çizim 20

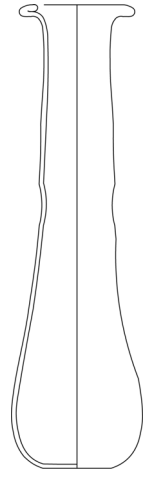
Resim 28, Çizim 21

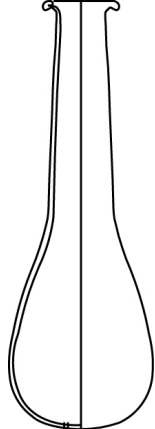
Resim 29, Çizim 22

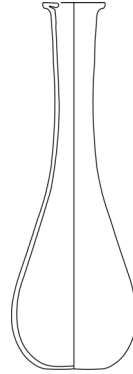
Resim 30, Çizim 23

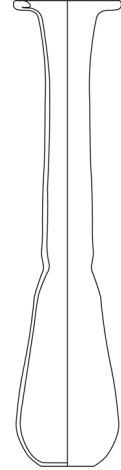
Resim 31, Çizim 24

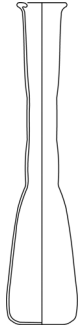
Resim 32, Çizim 25

Resim 33, Çizim 26

Resim 34, Çizim 27

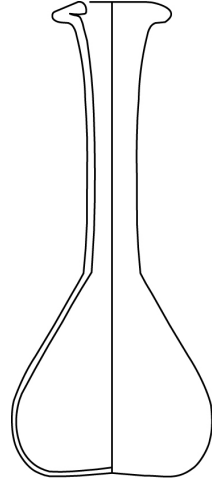
Resim 35, Çizim 28

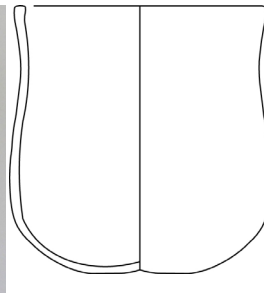
Resim 36

Resim 37, Çizim 29

Resim 38, Çizim 30

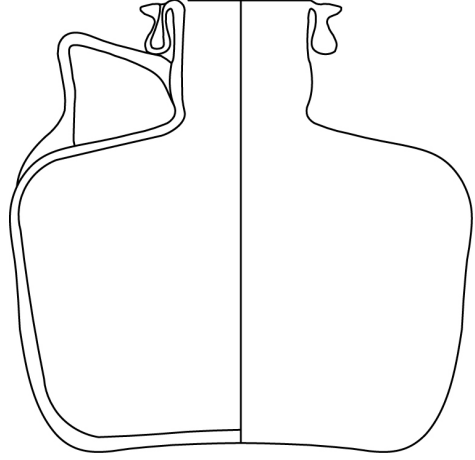

Resim 39, Çizim 31

Resim 40

Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları

Resim 41, Çizim 32

Resim 42

Resim 43

Resim 44

Resim 45, Çizim 33

Resim 46, Çizim 34

Resim 47, Çizim 35

Resim 48, Çizim 36

Resim 49

Resim 50

